



เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาดังเช่น ประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ภาระหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย คือ การผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นกำลังคนที่สำคัญออกไปพัฒนาประเทศ บัณฑิตที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง จะต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ นั่นคือ เป็นบัณฑิตที่ได้รับการพัฒนาที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านความรู้ ด้านวิชาการและวิชาชีพ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ หน้าที่ของมหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่การสอนนิสิตในด้านวิชาการและวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังคงรวมถึงการพัฒนานิสิต เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติ

ในการพัฒนานิสิตด้านวิชาการและวิชาชีพนั้น มหาวิทยาลัยมุ่งที่จะช่วยให้นิสิตมีความรู้อย่างลึกซึ้ง ในวิชาชีพที่นิสิตเลือกเรียนเป็นสาขาวิชาเอก และยังมีความรอบรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยให้นิสิตทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังต้องการให้นิสิตมีความเจริญด้านสติปัญญา สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ มีวิจรรย์ญาณ และมองเห็นการณ์ไกล ในด้านสังคมนั้นนิสิตควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุขภาพเรียบร้อย สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นิสิตควรได้รับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจเข้มแข็ง สุขุมเยือกเย็น ไร่แรงแจ่มใส และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีในด้านร่างกายนั้นนิสิตควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญอันได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความเสียสละ (สำเนาวิชาศิลป, 2530)

ในเรื่องของการพัฒนานักศึกษานั้น ชิคเกอร์ริง (Chickering, 1969) ได้ชี้ว่าสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนานักศึกษาใน 7 มิติ คือ

- (1) การบรรลุถึงความรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- (2) การควบคุมอารมณ์
- (3) การเป็นตัวของตัวเอง
- (4) การสร้างภาพพจน์เอกลักษณ์เฉพาะตน
- (5) การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่น
- (6) การวางวัตถุประสงค์ของตนอย่างชัดเจน
- (7) การพัฒนาบุรณภาพการ

จากการศึกษาค้นคว้าทางทฤษฎีด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาของชิคเกอร์ริง (Chickering, 1974) เห็นว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษานั้นมี 6 ประการ คือ

- (1) เป้าหมายของสถาบัน
- (2) ลักษณะของสถาบัน
- (3) หลักสูตรการสอนและการประเมินผล
- (4) การจัดดำเนินการด้านหอพัก
- (5) อาจารย์และการบริหาร
- (6) เพื่อน กลุ่มเพื่อน

จากองค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ด้วยลักษณะทางกายภาพ แต่องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะต่าง ๆ เช่น เป้าหมาย ลักษณะของสถาบันหลักสูตร การประเมินผล การจัดดำเนินการด้านหอพัก การบริหาร ก็คือ ตัวอาจารย์ จากการศึกษาทั้งทฤษฎี และงานวิจัยจะพบว่า อาจารย์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของนักอุดมศึกษา ดังนี้ ชิคเกอร์ริง (Arthur Chickering, 1974) ได้กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่มีอิทธิพลในการพัฒนานิสิตนักศึกษาใน 4 เป้าหมายหลัก คือ ความสามารถทางสติปัญญา ความเป็นตัวของตัวเอง การมีเป้าหมายที่ชัด และการบูรณาการในชีวิต

การติดต่อระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา (Meaningfulness of Teacher Contact) ทั้งในและนอกห้องเรียน มีความหมายมากในการพัฒนาความคิดและสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา (Clark and Trow, 1966)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ (Student-Faculty Interaction) มีความสัมพันธ์กันอย่างสูงกับความพึงพอใจในการจัดประสบการณ์ของมหาวิทยาลัย (Astin, 1977)

จากข้อมูลดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า "อาจารย์" ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมาก

ภารกิจของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

บิวส์ อังภากรณ์ (2516) ได้กล่าวว่า ภารกิจของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามีดังต่อไปนี้

1. หน้าที่สอนและอบรมนิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิต คือ มนุษย์ที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี และสามารถประกอบอาชีพได้

2. หน้าที่วิจัย ด้วยเหตุที่สาขาวิชาการต่าง ๆ ในปัจจุบัน ก้าวหน้าต่อไปไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นจึงต้องพยายามฝึกฝนวิชาการของตนเองให้ลึกซึ้งกว้างขวาง ก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ

3. การให้บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน

4. หน้าที่ในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

นอกจากหน้าที่หลักทั้ง 4 ประการแล้ว วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้เสริมว่า บทบาทหน้าที่ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอีกบทบาทหนึ่งซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในกระบวนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา เพราะจะเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนานักศึกษาให้ เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ สติปัญญา อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสนองต่อสังคมและประเทศชาติ

ในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ผู้วิจัยจะศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

1. การศึกษาทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา
2. ลักษณะนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ
 - 4.1 ความหมายและความเป็นมาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ
 - 4.2 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ
 - 4.3 บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ตามแนวความคิดของวินสตัน และคณะ
5. ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา
6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ค้นหาความจริงทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งเป็นความจริงที่ยอมรับและพิสูจน์ได้ เป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาความคิด และความเจริญของมนุษย์

วิทยาศาสตร์มีจุดมุ่งหมายที่จะหาความจริงหรือคำตอบที่ถูกต้อง มีวิธีแสดงหรือพิสูจน์ว่า คำตอบนั้นถูกต้อง มีการรวบรวมข้อมูลและสะสมความรู้จนเพียงพอที่จะสรุปเป็นกฎหรือหลักการได้ มีการหาแนวคิด แบบจำลอง (Model) หรือทฤษฎีขยายผลที่เกิดขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และที่ได้จากการทดลอง และถ้ามีข้อขัดแย้งจะหาแนวคิดหรือทฤษฎีใหม่ วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วย

ข้อมูลที่เป็นระบบต่อเนื่อง และไม่มีข้อสิ้นสุด โดยธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จะเป็นไปในรูปแบบของตัวความรู้ และขบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Scientific Inquiry) (Nagel, 1975)
วิทยาศาสตร์จำแนกเป็น 2 สาขาได้แก่

1) วิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Sciences) เป็นวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกและจักรวาล ในด้านของสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ เคมี ชีววิทยา และคณิตศาสตร์

2) วิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Biological Sciences) เป็นวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกและจักรวาล ในด้านของสิ่งมีชีวิต และชีววิทยา ซึ่งแบ่งย่อยออกได้อีกเป็น สัตววิทยา และพฤกษศาสตร์

สำหรับวิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพนั้น เมื่อพิจารณารวมกันแล้วสามารถจัดได้เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) ซึ่งแบ่งออกได้เป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure sciences) และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied sciences)

วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ คือความรู้และความเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสสาร (อนุภาค อะตอม โมเลกุล) เกี่ยวกับพลังงาน เกี่ยวกับโลกและจักรวาล เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ เกี่ยวกับปฏิกิริยาหรือการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ทดงเคมีและทางนิวเคลียร์ รวมทั้งกฎเกณฑ์และกระบวนการต่าง ๆ ของคณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือการนำเอาความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ มาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์แก่มนุษย์ เช่น แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ คอมพิวเตอร์หุ่นยนต์

เทคโนโลยี หมายถึง ขบวนการความรู้และการปฏิบัติที่จะนำเอาวิทยาศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและชุมชน เทคโนโลยีอาจหมายถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ทำขึ้นหรือคิดประดิษฐ์ หรือสร้างขึ้นเป็นเครื่องประกอบเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพขบวนการผลิต เพิ่มคุณค่าของชีวิตให้สูงขึ้น เทคโนโลยีจะต้องอาศัยพื้นฐานวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ เช่น ปิโตรเคมี ต้องอาศัยพื้นฐานทางเคมี และอิเล็กทรอนิกส์ ต้องอาศัยพื้นฐานทางวิชาฟิสิกส์ เป็นต้น

วิทยาศาสตร์แตกต่าง จากศาสตร์สาขาอื่น ๆ ตรงที่ การค้นคว้าหาความจริงต้องใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่นการสังเกต การวัด การจัดจำพวก การสรุปอ้างอิง การควบคุมตัวแปร การสร้างสมมติฐาน การออกแบบและทดลอง (Nagel, 1975)

การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากจะต้องอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เช่น การรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการทดลองแล้วจะต้องมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และมีความละเอียดรอบคอบ และมีความมานะบากบั่นในการสังเกตและการทดลอง ไม่ตัดสินใจอะไรง่าย ๆ โดยปราศจากข้อเท็จจริงสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีใจ

กว้างที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งในการคิดและการกระทำ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าใหม่ ๆ (Rabin, 1975)

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากจะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์จนเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพแล้วยังจะต้องให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย ซึ่งเป็นการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนเป็นวิชาเอก นอกจากนี้ควรจัดวิทยาศาสตร์เป็นวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) ด้วย เพื่อให้เป็นผู้มีความคิดและทัศนคติที่กว้างขวาง มีความสามารถและประสิทธิภาพในฐานะเป็น "มนุษย์" อย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ วัตถุประสงค์ของการจัดวิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาการศึกษาทั่วไป เนื่องจากปัจจุบันเราอยู่ในยุคที่มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั้งในทางตรงและทางอ้อม และการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยให้นักพัฒนาความคิด สติปัญญา และการใช้เหตุผล ทำให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

สาขาวิชาหรืออาชีพที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษานั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วยการจัดการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยี) คณะเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ คณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะเกษตรศาสตร์ (พืช สัตว์ ป่าไม้ ประมง) กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วยการจัดการศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยการจัดการศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยาและคณะ, 2530)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ระบุเน้นถึงนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเตรียมผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรในสาขาวิชาดังกล่าวของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับเป็นหน่วยงานหลักที่สามารถสนองตอบนโยบายของชาติ จึงได้มีการขยายตัวจัดตั้งคณะวิชาสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นหลายแห่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้สามารถรับและผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอโดยในช่วงระหว่างปีการศึกษา 2522-2527 สามารถผลิตบัณฑิตได้ในอัตราที่เพิ่มขึ้นสูงขึ้นมาถึง ร้อยละ 32 (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยาและคณะ, 2530)

ในด้านนโยบายและมาตรการตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) นั้น สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเน้นด้านคุณภาพและศักยภาพกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคู่กับด้านปริมาณและได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เนื่องจากการผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นจึงมีการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พ.ศ. 2532 เพื่อเร่งผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนให้เพียงพอต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ กำลังคนในกลุ่มอาชีพวิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และนักอุตสาหกรรมอาหาร และให้สถาบันอุดมศึกษาขยายการผลิตและจัดตั้งคณะวิชา/สาขาวิชาใหม่โดยขยายขีดความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละสถาบัน

2. หลักสูตรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งเป็นกลุ่ม 3 สาขาวิชา คือ

2.1 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชา วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเคมี วิศวกรรมเกษตร วิศวกรรมเทคโนโลยี วิศวกรรมเหมืองแร่ วิศวกรรมสุขาภิบาล วิศวกรรมเครื่องกล นิวเคลียร์เทคโนโลยี การผังเมือง การออกแบบชุมชน เทคโนโลยีทางอาคาร เคหะการ สถาปัตยกรรมภายใน ช่างกลโรงงาน ช่างจักรกล ช่างเขียน แบบเครื่องกล ไฟฟ้า-อุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้า ช่างก่อสร้าง ช่างกลโลหะ วิศวกรรมโลหะการ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์-เหมืองแร่ เทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยีขนถ่ายวัสดุ พลังงานและวัสดุเทคโนโลยี พลังงาน และฯลฯ (วิชาอื่น ๆ ที่คล้ายกัน)

2.2 สาขาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ชีววิทยา จุลชีววิทยา ธรณีวิทยา ฟิสิกส์ สมุทรศาสตร์ ชีววิทยาทางทะเล สัตววิทยา วัสดุศาสตร์ พฤกษศาสตร์พันธุศาสตร์ เทคโนโลยีทางอาหาร โพลีเมอร์ คณิตศาสตร์ สถิติ สถิติประยุกต์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ และ ฯลฯ (วิชาอื่น ๆ ที่คล้ายกัน)

2.3 สาขาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชา เกษตรวิทยา เกษตรกลวิธาน พืชศาสตร์ พืชสวน พืชไร่ วนศาสตร์ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ปฐพีศาสตร์ อารักขาพืช สัตวบาล สัตวแพทย์ศาสตร์ การประมง วิทยาศาสตร์ทางทะเล และ ฯลฯ (วิชาอื่น ๆ ที่คล้ายกัน)

กล่าวโดยสรุป วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยข้อมูลที่เป็นระบบต่อเนื่องและไม่มีข้อสิ้นสุด เน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในกฎเกณฑ์และทฤษฎี รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 3 เป็นต้นมา เน้นให้เห็นว่าจะต้องมีหน่วยงานหลักที่จะสนองตอบต่อ

นโยบายหลักของชาติในการรับและผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศให้เพิ่มมากขึ้น

ลักษณะนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การศึกษาลักษณะของนิสิตนักศึกษามีความสำคัญมาก ในทางจิตวิทยาเห็นว่า ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปจะอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีกำลังความพร้อมที่จะรับรู้ความคิดและแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะวัย 18-19 ปี เป็นวัยที่นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าสมองได้รับการพัฒนาถึงขีดสุด คือ ว่าจะรับ ว่าจะเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาสมองของชาติในระดับนี้ด้วยความตั้งใจ และมีตระวังที่สุด (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2527)

ในการจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน อาจารย์ผู้สอนจะสอนได้ดีมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนเป็นอย่างดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524) ลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนนี้จะหมายถึง ตั้งแต่ลักษณะรวม ๆ ของนิสิตนักศึกษาวัยนี้ สถาบันนี้ คณะนี้ ชั้นปีนี้ กลุ่มนี้ และอาจจะรวมถึงลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนเฉพาะคนด้วยในบางกรณีที่มีการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเล็ก ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันอยู่โดยภูมิหลัง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถความต้องการ ความสนใจ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง

ในลักษณะรวมของผู้เรียนสาขาวิชาเดียวกัน กับผู้เรียนต่างสาขาวิชาที่ต่างกันนั้น นักวิชาการเชื่อว่าจะมีความแตกต่างกัน ดังที่ Feldman และ Newcomb ได้กล่าวว่าลักษณะของสาขาวิชาที่มีเนื้อหา วิธีสอน ระบบการเรียน การสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไปจะทำให้ลักษณะนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาที่ต่างกันนั้น เพราะผู้เรียนมักจะแตกต่างกันในภูมิหลัง (Background) และลักษณะส่วนตัวมากมายทั้งในส่วนย่อยและส่วนรวม เป็นต้นว่าลักษณะกิริยาท่าทางและบุคลิกภาพของเขาที่ทำให้เขาเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ต่างกันอยู่แล้ว (Feldman and Newcomb, 1970) ฉะนั้น การศึกษาลักษณะนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างกันย่อมจะทำให้เข้าใจนิสิตนักศึกษาได้มากขึ้น และสามารถที่จะจัดประสบการณ์ ทรัพยากร บรรยากาศในคณะวิชาของสถาบันอุดมศึกษาที่จะเอื้ออำนวยต่อนิสิตนักศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้เขาได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาความรู้ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และคุณธรรมไปพร้อมกัน สมตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เอนทวิสเชิล (Entwhistle อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2524) พบลักษณะนิสัยนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ มีความสามารถทางด้านคำนวณสูง มีอารมณ์มั่นคง ทักษะทางสังคมค่อนข้างไปทางอนุรักษ์นิยม เพราะมีระเบียบแบบแผน มีคุณค่าทางสุนทรีย์ต่ำ แต่ความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจสูง

พรพนา อรรถนโรจน์ (2528) พบว่า นักศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เน้นแนวบทบาทในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่าง ไม่ย่อท้อต่อการเรียนที่เห็นว่ายากและต้องทำงานหนัก และด้านกิจกรรมนอกหลักสูตรที่สนใจเข้าร่วมมากที่สุดจะเป็นกิจกรรมด้านวิชาการ

นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ยังมีลักษณะการเรียนแบบอิสระสูงสุด (ประโชชน์ คุปต์กาญจนากุล, 2525) และมีบุคลิกคล้ายคลึงกันกับนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ คือ เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบการค้นคว้าทดลอง ชอบทำงานเกี่ยวกับสิ่งของ และความคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง รักความอิสระ มีระเบียบ ต้องการมีอำนาจเหนือคนอื่นชั้นสูง และมีลักษณะผู้นำด้วย (Daniel, 1959) อ้างถึงใน กองเผยแพร่การศึกษา, 2515)

ละอองทิพย์ เหมะ (2532) พบว่า ลักษณะที่นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพมีมากที่สุด คือ ความมั่นใจในตนเองและรู้จักตนเอง รองลงมาคือด้านการแสวงหาความรู้ ส่วนลักษณะที่มีน้อยที่สุด คือ ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบประเพณี และด้านศาสนา ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้นักศึกษานี้เปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด คือ เพื่อน รองลงมาคือสาขาวิชาที่เรียนและบรรยากาศมหาวิทยาลัย ส่วนอาจารย์นั้นมีอิทธิพลที่ทำให้เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

โดยสรุปจะพบว่าลักษณะนิสัยนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมีความสนใจใฝ่รู้ทางวิชาการสูง ชอบการค้นคว้าทดลอง ชอบความมีระเบียบแบบแผน รักความเป็นอิสระ สนใจในด้านศิลปวัฒนธรรม ความมีสุนทรีย์ภาพ ค่อนข้างต่ำ ไม่ย่อท้อต่อการเรียนที่ยากและงานหนัก แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของนิสิตนักศึกษาก็ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจ ค่านิยม ภูมิหลังของครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมและวุฒิภาวะด้วย การศึกษาลักษณะนิสัยนักศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ เพราะจะทำให้อาจารย์มีความเข้าใจในธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาในสาขานี้ ตลอดจนเป็นข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการหาวิธีการเพื่อการพัฒนา นิสิต-นักศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมต่อไป

ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อรนุช ปุณฺชนก (2526) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนิสิตชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า คณะที่มีจำนวนนิสิตที่ออกกลางคันมากที่สุด คือ คณะวิทยาศาสตร์และองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้แก่ องค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ คือ ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ทักษะที่มีต่อวิชาชีพที่ศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงิน ความสามารถของนิสิตและเนื้อหาของหลักสูตร ความต้องการของผู้ปกครอง ลักษณะครอบครัว ทักษะที่มีต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2523) ได้ทำการวิจัยศึกษาสาเหตุการออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันของนิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ.2513-2514 จำนวนทั้งหมด 568 คน โดยการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันของนิสิต ที่สำคัญคือ การแบ่งเวลาไม่เหมาะสมและไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาและคณะที่เรียน พื้นความรู้และสติปัญญาไม่เพียงพอทำกิจกรรมนิสิตมากเกินไป และไม่ชอบกิจกรรมนิสิต ปรับตัวเข้ากับการเรียนชั้นมหาวิทยาลัยไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และสุขภาพอ่อนแอ

จากการศึกษาวิจัยของ ประไพนิศ โฉมพิชิตศักดิ์ และคณะ (2525) ซึ่งได้ทำการวิจัยประสิทธิภาพและการสูญเสียในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์มีจำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันอยู่ในเกณฑ์สูงมาก ซึ่งหากประมาณการค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลได้ใช้ไปในการศึกษาเฉพาะคณะวิทยาศาสตร์ ปีละประมาณ 80,000 บาท ต่อคนต่อปีแล้ว รัฐบาลจะสูญเสียเปล่าทางด้านงบประมาณเนื่องจากมีผู้ออกกลางคันประมาณปีละ 18 ล้านบาท (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน, 2530)

วรรณมา ปุณฺชโชติและนวลจันทร์ มาลากรอง (2527) ศึกษาภูมิหลังการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาและความต้องการที่จะสอบคัดเลือกใหม่ในปีต่อไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์และวิศวกรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2524 พบว่านิสิตนักศึกษาทั้งหมดประมาณร้อยละ 14 ต้องการจะไปสอบคัดเลือกใหม่ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ต้องการจะไปสอบใหม่มากที่สุด คือ ร้อยละ 51-57 และประเภทของการสอบคัดเลือกมีส่วนสัมพันธ์กับความต้องการสอบคัดเลือก

นิธิ ฤทธิพรพันธ์ และคณะ (2525) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติและ

และคณะวิทยาการจัดการ ต้องการฝึกฝนนอกเวลาในสาขาที่เรียนมากที่สุด นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มีกังวลและไม่แน่ใจว่าจะจบแล้วจะหางานทำได้หรือไม่

สำหรับนิดา วุฒิวัย (2529) ได้ศึกษาสิ่งที่เป็นปัญหาในการเรียนของนักศึกษาที่อยู่ในระหว่างรอบพินิจครั้งที่ 2 และ 3 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เป็นกรณีศึกษา พบว่านักศึกษามีปัญหาเนื่องมาจากพื้นฐานการศึกษาในระดับต้น ปัญหาจากนักศึกษาเอง การจัดนักศึกษาเข้าพักในหอพักมีผลต่อการเรียนของนักศึกษาเป็นอย่างมากในกรณีนักศึกษาได้พักอยู่กับนักศึกษาในสาขาเดียวกันหรือในสาขาที่ต้องเรียนหนักหรือมีเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่ชยันก็จะช่วยเสริมให้การเรียนดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เหลวไหลเพราะการขาดเรียน เล่นการพนันบ่อยจนผลการเรียนตกลงจนเป็นที่สังเกตนั้น จะเริ่มเข้าสู่เส้นทางที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งในภาคการศึกษาต้นขึ้นปีที่ 3 จึงทำให้นักศึกษาปีที่ 3 ต้องชยันและสนใจเรียนมากขึ้น

จากการศึกษาปัญหาของนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะพบลักษณะของปัญหาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พื้นความรู้และสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาไม่ดีพอสำหรับการเรียนในสาขานี้
2. ความกังวลของนิสิตนักศึกษาในการประกอบอาชีพ
3. การปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษา
4. การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพที่ศึกษาและคณะที่เรียน
5. การแบ่งเวลาไม่เหมาะสมระหว่างการเรียนกับการทำกิจกรรม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะต้องมีบทบาทในการเอาใจใส่ดูแลและให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิดนั้น ตลอดจนหาวิธีการในการที่จะพัฒนาและเสริมสร้างให้นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาอาจจะมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันไป จึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องค้นหาสภาพปัญหา และพัฒนาให้เขาสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงด้วยตัวของเขาเอง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

แนวความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องบทบาทพิจารณาได้ 2 ลักษณะ (Traits) คือ ลักษณะทางด้านจิตวิทยา และลักษณะทางด้านสังคมวิทยา ซึ่งนักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ให้ความคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายอย่าง กล่าวคือ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วคำว่า "บทบาท" จะเป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในพฤติกรรมของผู้ครองตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น ๆ

บรูมและเซลส์นิก (Broom and Selznick, 1977) กล่าวว่า บทบาทเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคมหรือบทบาทตามอุดมคติ คือ บทบาทที่สังคมได้คาดหวัง บทบาทของบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้น

2. บทบาทตามการรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แสดงออกโดยการวินิจฉัยของคน กล่าวคือ บุคคลแต่ละคนนั้นจะมีความเชื่อแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ภาพพจน์ที่เกิดขึ้นของแต่ละคนก็แตกต่างกัน ดังนั้น บทบาทที่แสดงออกจึงเป็นไปในทิศทางที่อาศัยสิ่งที่ตนรับรู้เป็นพื้นฐาน

3. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้ปฏิบัติไปจริง ซึ่งบางครั้งการแสดงบทบาทก็เป็นเรื่องที่ย้อนนอกเหนือจากความคาดหวัง และการรับรู้เหมือนกันทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับความกดดัน โอกาส กาลเวลา และเหตุการณ์ทางสังคมที่เขาประสบอยู่ นอกจากนี้ยังอาจขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเฉพาะตัวและประสบการณ์ในอดีตของเขาด้วย

พัทธา สายหู (2524) ได้อธิบายว่าบทบาทหน้าที่ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็น "บุคคล" และเปรียบได้เหมือน "บท" ของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครในเรื่องนั้น ๆ เป็นตัวละครที่มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบทหรือไม่สมบทก็อาจเปลี่ยนตัวไม่ได้แสดงไปเลยในความหมายเช่นนี้ บทบาทก็คือ การกระทำต่าง ๆ ที่ "บท" กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำตราบใดที่ยังอยู่ในบทนั้น

ไพบุลย์ ช่างเรือน (2516) กล่าวถึงความหมายของบทบาทได้ 2 นัยคือ นัยแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม (Social Structure) บทบาทหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาท หรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction) บทบาทจึงหมายถึงผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น เมื่อพิจารณารวมกันทั้ง 2 นัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม โดยสรุปแล้วบทบาทจะมีสาระสำคัญดังนี้

1. บทบาทมีประจำอยู่ในทุกสถานภาพของสังคม
2. วัฒนธรรมและชนบทธรรมเนียมประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ต้องมีสังคมประกิด (Socialization)

4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามปทัสสถานของสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริง ๆ นั้น เป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพร่วมกับบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการแสดงบทบาท

ทิตยา สุวรรณะชญ (2527) ได้กล่าวว่าบทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง และยังได้แบ่งบทบาทออกเป็น "บทบาทตามอุดมคติ" หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ และ "บทบาทที่ปฏิบัติจริง" หรือบทบาทที่ผู้ปฏิบัติทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง โดยเขากล่าวว่า "บทบาทที่ปฏิบัติจริง" นี้เป็นผลรวมของ

บทบาทตามอุดมคติ

บุคลิกภาพของผู้ดำรงฐานะตำแหน่ง

อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่

ปฏิกริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ทิตยา สุวรรณะชญ (2527) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทซึ่งสอดคล้องกับไพบลูย์ ช่างเวียน (2516) ดังนี้คือ

1. มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought to be role) ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ๆ ได้มาจากสังคมกรรมในสังคมนั้น ๆ

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่ครองฐานะอื่น ๆ เพราะพฤติกรรมจริง ๆ นั้นเป็นผลของปฏิกริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้ามาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

นอกจากนี้ ฮันท์ (Hunt, 1971) ได้แบ่งประเภทของบทบาทไว้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. บทบาทที่เป็นไปตามการกำหนด (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นจะต้องทำอย่างไร เช่น สังคมกำหนดไว้ว่าครูจะต้องมีหน้าที่เป็นผู้สอน แพทย์จะต้องมีหน้าที่เป็นผู้รักษาไข้

2. บทบาทตามประเภทปรากฏ (Role Stereotypes) เช่น การแต่งกาย การพูดจา ความประพฤติของคนในสังคมใดย่อมบ่งถึงวัฒนธรรมและสังคมของคนนั้น

3. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectations) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรจะทำอย่างไร เช่น ผู้ที่เป็นครูจะต้องมีความรู้ดี มีความประพฤติดีและมีคุณธรรมของการเป็นครูที่ดี

4. บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Role Exactments) เช่น ครูจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน

5. บทบาทในมุขกลับ (Counter Role Expectation) คือบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่จะต้องปฏิบัติตามที่ตนเองต้องการเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติตามความมุ่งหมายของผู้อื่นด้วย เช่น คนสองคนทำงานร่วมกัน ต่างก็มุ่งหวังว่าแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็จะต้องร่วมมือกันทำและจะต้องดูความมุ่งหมายของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยว่าต้องการจะให้ทำอย่างไร

จากแนวความคิดที่เสนอมานี้สรุปได้ว่า บทบาท คือลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง ซึ่งสังคมได้คาดหวังให้บุคคลที่อยู่ในฐานะหรือสถานภาพนั้น ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติตามพฤติกรรมที่กำหนดให้เปรียบเสมือนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่จะต้องแสดงพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมนั้นสามารถสังเกตและวัดพฤติกรรมออกมาได้

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ชิคเกอร์ริง (Chickering, 1993) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยอ้างถึง ไอวีย์ (Ivey, 1988 อ้างถึงใน Chickering, 1993) ว่า พื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่ดี ต้องวางอยู่บนความนับถือซึ่งกันและกัน ส่วนในความคิดเห็นซึ่งแตกต่างกันนั้น อาจารย์กับนักศึกษารับรู้ต่างกันหลาย ๆ เรื่อง รวมทั้งประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และความคาดหวังก็แตกต่างกันทั้งประเภทและระดับ

คีตคิง (Keating, 1990) และบาร์ (Barr, 1990) ได้กล่าวถึงเรื่องข้อผิดพลาดที่ปรากฏบ่อยครั้งในการวางแผนโปรแกรม ซึ่งในการประเมินโปรแกรมการให้คำปรึกษาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่างคือ เป้าหมาย (Goal) บริบท (Context) และการวางแผน (Plan) โดยอาจารย์และนักศึกษามองเห็นองค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกัน อาจารย์จะเป็นผู้ที่มองโลกทัศน์กว้างและไกลกว่านักศึกษาซึ่งมองค่อนข้างแคบ

ไอเซนค (Eysenck, 1972) ได้กล่าวถึง การรับรู้คัดเลือกสรร (Lelective perception) เพราะสิ่งเร้ามีจำนวนมากและซับซ้อน การรับรู้ต่าง ๆ จึงต้องมีการคัดสรร แต่ในบางสถานการณ์

มีการคิดสรรจนผิดปกติ บุคคลจะคิดสรรเฉพาะประสบการณ์ที่คิดว่าสำคัญในอดีต และการให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์จะขึ้นอยู่กับความกดดัน ความผิดปกติทางจิต หรือแม้แต่ความคาดหวังของแต่ละบุคคล ดังนั้นบุคคลจะรับรู้เฉพาะสิ่งที่ต้องการรับรู้หรือสิ่งที่คาดหวังเท่านั้น

เดรเวอร์ (Drever, 1993) ได้กล่าวว่า การคิดสรรที่เกิดขึ้นในกระบวนการของความคิด หมายถึง การปฏิเสธสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่นอกเหนือกระบวนการในการดำเนินการคิดสรรของบุคคล เป้าหมายในการคิดสรร (สิ่งที่เกี่ยวข้อง) มุ่งเพื่อบ่งชี้ว่า ความคิดเห็นนำมาซึ่งเคราะห์นั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

การให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา หมายถึง กระบวนการพบปะระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักศึกษา อาจจะเป็นรายกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลก็ได้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเองดีขึ้น รู้จักจุดยืนของตนในมหาวิทยาลัยและสังคม รู้จักทัศนคติของคนที่มาติดต่อบุคคลและต่อตนเอง รวมทั้งตระหนักถึงโอกาสและทางเลือกต่าง ๆ ที่นักศึกษามีอยู่ (ทองเรือน อมรวิมล, 2519)

โดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณาจารย์ในภาควิชา หรือในคณะวิชาเพื่อให้ดูแลและให้การปรึกษากับนิสิตนักศึกษาในภาควิชาหรือในคณะวิชานั้น ๆ อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนจะมีนิสิตนักศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบ 10-20 คน จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของอาจารย์แต่ละคนนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนอาจารย์และจำนวนนิสิตนักศึกษาในภาควิชา ภาควิชาที่มีอาจารย์จำนวนมากแต่นิสิตนักศึกษาน้อย อาจารย์ในภาควิชาแต่ละคนก็จะมีนิสิตนักศึกษาอยู่ในความดูแลไม่มาก แต่ถ้าภาควิชาใดมีอาจารย์จำนวนน้อยแต่นิสิตนักศึกษามาก อาจารย์ในภาควิชาแต่ละคนจะมีนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลเป็นจำนวนมาก โดยทั่วไปคณบดีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาในคณะวิชา

ในแต่ละสถาบันจะมีหลักการการแบ่งประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่เหมือนกัน โดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับระบบการรับนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อในคณะวิชา ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ คณะวิชาที่รับนิสิตนักศึกษาโดยไม่แยกสาขาวิชาเอก และคณะวิชาที่รับนิสิตนักศึกษาโดยแยกตามสาขาวิชาเอก

1. คณะวิชาที่รับนิสิตนักศึกษาโดยไม่แยกสาขาวิชาเอก หมายความว่า เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาในคณะวิชานั้นจะมีลักษณะเหมือนกันหมด คือ ยังไม่เข้าสู่วิชาเอก ดังนั้นทางคณะวิชาจึงจะจัดแบ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการออกเป็น 2 ประเภท

1.1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการทั่วไป เป็นอาจารย์ที่คณะวิชาได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อดูแลนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นการเฉพาะ อาจจะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเพียงคนเดียว หรือในรูปคณะกรรมการที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และจะหมดภาระหน้าที่เมื่อนิสิตนักศึกษาผู้นั้นได้เลือกวิชาเอกและภาควิชาชั้น ๆ ได้รับนิสิตนักศึกษาผู้นั้นให้เข้าศึกษาในสาขาวิชาเอกดังกล่าวแล้ว

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเฉพาะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ภาควิชาแต่งตั้งขึ้นให้ดูแลนิสิตนักศึกษาเมื่อเข้าสู่วิชาเอกแล้ว โดยทั่วไปจะเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 นิสิตนักศึกษาคนใดอยู่ในความดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาคนใดก็ให้อยู่ในความดูแลของอาจารย์คนนั้นจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา

คณะวิชาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในรูปแบบนี้ คือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. คณะวิชาที่รับนิสิตนักศึกษาโดยแยกสาขาวิชาเอก หมายความว่า นิสิตนักศึกษาผู้นั้นได้สอบเข้ามาในสถาบันโดยระบุวิชาเอกที่จะศึกษาเรียบร้อยแล้ว ในรูปแบบนี้คณะวิชาจะมอบให้ภาควิชาที่เกี่ยวข้องจัดอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในการดูแลนิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล และดูแลติดตามนิสิตนักศึกษาผู้นั้นจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา

คณะวิชาที่จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษารูปแบบนี้ คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ความเป็นมาของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

ในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1640-1860 นักการศึกษาได้คำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ ระเบียบวินัย และสวัสดิการทั่ว ๆ ไป ของนักศึกษาว่ามีความสำคัญเท่ากับสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงได้เริ่มมีการจัดงานบริการนักศึกษาขึ้นโดยมีการกำหนดขอบข่ายงานบริการนักศึกษาขึ้นก่อนดังนี้ คือ มีการจัดให้มีการให้คำปรึกษาในโปรแกรมการแนะแนว มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาเพื่อสะดวกในการติดต่อ บริการช่วยเหลือนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเล็กน้อยในด้านการศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง และช่วยเหลือนักศึกษาในการให้คำแนะนำด้านการประกอบอาชีพ งานบริการช่วยเหลือนักศึกษานี้ ได้มีการฝึกบุคลากรในคณะต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาด้วย นอกจากนี้ยังมีการบริการด้านสุขภาพอนามัย ด้านโภชนาการ บริการด้านการเงิน บริการแนะนำการจัดกิจกรรมนักศึกษาตามความสนใจ และบริการจัดหางานในภาคฤดูร้อนด้วย

งานบริการช่วยเหลือนักศึกษาในด้านการศึกษา ด้านการให้คำแนะนำปัญหาส่วนตัว ตลอดจนการให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพนี้เป็นงานที่สำคัญและจำเป็นในการสรรหาบุคลากร เข้ามาทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ (Blaesser and B Burns, 1960)

ในอดีตทศวรรษที่ 20 จากรายงานการสำรวจสถาบันการศึกษาของ ฮอปส์กินส์ (Hopskins, 1926) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ว่า "เดิมอาจารย์ผู้ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา มักจะมีนิสิตนักศึกษาไปขอคำปรึกษาแนะนำอยู่เสมอ ๆ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาหลายแห่งจึงได้จัดให้มีการให้บริการให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่นิสิต นักศึกษาขึ้นอย่างเป็นทางการ...." และจากรายงานผลการสอบถามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถึง แผนการให้การศึกษาก่อนนิสิตของมหาวิทยาลัยของมาร์เวริค (Marverick) พบว่าคณบดีของคณะ วิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้จัดให้มีการให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตนักศึกษาขึ้น ในปี 1911 กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่นี้แยกออกเป็นกลุ่มอิสระขึ้นตรงต่อคณบดี ไม่ต้องทำหน้าที่อื่น ๆ มีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาเหมือนเป็นพี่ของนิสิตนักศึกษามาร์เวริค ได้รายงานถึง การก่อตั้งกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา (Student Advisers) ในมหาวิทยาลัยคาร์มูท (Dartmouth College) ว่า กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่ดูแลนิสิตในความรับผิดชอบของตนในด้านการดำเนิน ชีวิตและการศึกษา ความสนใจและอุดมคติของนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตมีความสัมพันธ์กัน เหมือนกับเพื่อนสนิทที่นิสิตสามารถที่จะให้ความไว้วางใจได้ อาจารย์ที่ปรึกษาจะพบนิสิตอย่างสม่ำเสมอตามกำหนดเวลา คือจะพบนิสิต ทุก ๆ 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง ในระยะแรก ๆ ของการเป็น นิสิตใหม่ และสัปดาห์ละ 1 ครั้งในระยะปลายปี และจะพบกับนิสิตอีกครั้งหนึ่งตอนปลายเทอมแรก และเทอมที่ 2 ของปีที่ 2 เพื่อให้คำปรึกษาก่อนนิสิตในการเลือกวิชาเรียนสำหรับเทอมต่อไป (Marverick อ้างใน Williamson, 1961)

ต่อมาสถาบันการศึกษาหลายแห่งก็ได้จัดให้มีการให้บริการให้คำปรึกษาก่อนนิสิตขึ้นอย่างเป็นทางการ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีอาจารย์ทางวิชาการที่มีความสามารถไม่เพียงพอที่จะช่วยให้งานการให้คำปรึกษานี้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจ ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเองกับนักศึกษาแต่ละคน นอกเวลาเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของหมวดวิชา แผนการเรียน จำนวน หน่วยกิตที่นักศึกษาจะต้องเรียนให้ครบ นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษายังจะต้องทำหน้าที่สอนเต็มเวลา และจะต้องมีความสามารถในการแปลความหมายข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับตัวนักศึกษาซึ่งจะได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาก่อนให้ความเอาใจใส่แก่นักศึกษาในด้านการเงิน สุขภาพ นิสัยและทัศนคติของ นักศึกษา การสร้างสัมพันธ์ภาพในการให้คำปรึกษา ไม่ใช่การแก้ปัญหาโดยการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงปัญหานั้น ๆ เข้าใจถึงข้อยุ่งยากต่าง ๆ เข้าใจถึงข้อเท็จจริง

และเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันไม่ใช่การบอกคำตอบในการแก้ปัญหาให้นักศึกษาเป็นการนำ นักศึกษาไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อให้สำเร็จการศึกษาด้วยดี เมื่อสถาบันการศึกษาเห็นว่า การจัด การให้คำปรึกษาแนะนำไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในศตวรรษที่ 19 จึงได้เริ่มเปลี่ยนรูปจาก ความสัมพันธ์แบบเคร่งครัดไม่เป็นกันเองกลายมาเป็นการให้ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและอบอุ่นเป็นกันเองกับนักศึกษา มีการบริการให้ความช่วยเหลือแนะนำด้านวิชาการขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ (Hopskins, 1926; Marverick, 1926 and Pierson, 1952)

จากความเป็นมาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกการให้คำ ปรึกษาวิชาการเป็นเพียงบริการหนึ่งซึ่งสถาบันอุดมศึกษาได้จัดให้แก่นักศึกษา ต่อมาความสำคัญ ของการให้คำปรึกษาทางวิชาการเริ่มมีมากเป็นลำดับ เริ่มมีการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาขึ้น แต่ส่วน ใหญ่จะเน้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการและสวัสดิการเป็นสำคัญ ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นไปในรูปแบบที่เป็นทางการ และต่อมาก็ได้เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ ที่ใกล้ชิดขึ้น เน้นความอบอุ่นและเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริม ความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการและด้านส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จใน ประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้วยความสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษาวิชาการสามารถนำมาใช้แนะนำ นิสิตนักศึกษาให้ไปสู่ระดับความสามารถทางวิชาการที่สูงขึ้นได้ นอกจากนี้ ระบบการให้คำปรึกษา สามารถถูกออกแบบเพื่อกระตุ้นให้พัฒนาการโดยส่วนรวมของนิสิตนักศึกษา ช่วยให้นิสิตนักศึกษาพัฒนา ความสามารถในการใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาความเข้าใจตนเองและทักษะใน การตัดสินใจ และพัฒนาการนำเอาทรัพยากรในมหาวิทยาลัยมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสมาคมอุดมศึกษาเอกชน แห่งประเทศไทย จัดสัมมนาทาง วิชาการเรื่องอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อวันที่ 9-10 พฤษภาคม 2533 พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2533) ได้บรรยายเรื่องเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา สรุปว่า เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์นี้ อาจารย์อาจเป็นมาเองตั้งแต่เริ่มต้น หรือเป็นศิลปะที่อาจารย์ เสริมสร้างขึ้นมาในภายหลัง ถ้าอาจารย์มีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่นยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา ก็เป็นสิ่งที่ จะช่วยให้นักศึกษาเข้ามาสัมผัสและถ้าอาจารย์ใช้เทคนิคประการแรกคือ เรื่องของมนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ที่มีจิตใจอัน สูงส่ง อาจารย์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้ดี อาจารย์อย่าเน้นหนักในวิชาการและหลักการต่าง ๆ

จนเกินไป อาจารย์จะต้องสัมพันธ์ในความเป็นมนุษย์ของมนุษย์ ต้องคิดว่าไม่มีใครดีพร้อมหมด และไม่มีใครเลว อาจารย์ต้องใจกล้า ประการที่สอง คือ อาจารย์จะต้องไม่อาฆาตและ ประการที่สาม คือ อาจารย์ต้องไม่อคติ อาจารย์ที่ปรึกษาต้องกล้าฟังกล้ารับรู้ปัญหาถ้าช่วยได้ก็ช่วย ถ้าช่วยไม่ได้ก็ส่งต่อไปยังผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องแยกออกว่าปัญหาเป็นระดับความคิด หรือปัญหาความรู้สึก หรือปัญหาระดับพฤติกรรม รับฟังปัญหา แล้วค่อยให้เหตุผล ให้เขาเลือกวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อความภาคภูมิใจของนักศึกษาเอง

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา พจนี สะเพียรชัย (2533) ได้กล่าวถึงกลไกของการแก้ปัญหาของนิสิตนักศึกษา คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต้องกล้าเผชิญกับปัญหาและจะต้องเป็นผู้มีเทคนิคในการรับฟังนิสิตนักศึกษา และเทคนิคในการเสนอแนะ เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้นำไปคิด และสามารถตัดสินใจด้วยตัวของเขาเอง

นอกจากนี้ ระเบียบ ศาสตร์ (2532) กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างสัมพันธภาพ ด้วยการสร้างความพร้อมของอาจารย์ที่จะมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ความเป็นธรรมชาติของสัมพันธภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัมพันธภาพในแนวนอน คือ ความรู้สึกเท่าเทียมระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาอย่าติดภาษาเขียน คือ ระเบียบมากเกินไป แต่ควรจะเน้นความเป็นมนุษย์ ความเข้าใจต่อกัน การทำตัวให้ใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความอบอุ่นต่อกันในฐานะความเป็นมนุษย์ มนุษย์สามารถที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและเราจะภูมิใจที่เราได้มีโอกาสที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

จากแนวความคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น จะทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความอบอุ่นและเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ นอกจากนี้คุณลักษณะและเทคนิคในการให้คำปรึกษา จะเป็นสิ่งเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือให้นิสิตนักศึกษาประสบผลสำเร็จในชีวิตการเรียน และเกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

ได้มีนักวิชาการจากทั้งประเทศไทยและต่างประเทศได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นจำนวนมาก เช่น

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2534) ได้จำแนกบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

- ให้การปรึกษาแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน
- ให้คำแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชาเรียน
- ควบคุมการลงทะเบียนเรียนของนิสิตนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ
- ให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อเลือกวิชาเอก-โท และการวางแผนการศึกษาให้

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- ให้การแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน การค้นคว้า และติดตามผลการเรียน

ของนิสิตนักศึกษาที่วัตถุประสงค์

- ให้การแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน การค้นคว้า และติดตามผลการเรียน

ของนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

- ทักท้วงการลงทะเบียนเรียนบางวิชาของนิสิตนักศึกษา เมื่อพิจารณาเห็นว่า

ลงทะเบียนเรียนวิชานั้น ๆ ไม่เหมาะสม

- ให้การปรึกษาแนะนำหรือตักเตือนเมื่อผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาต่ำลง
- ให้การปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาเพื่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคปัญหา

ในการเรียนวิชาต่าง ๆ

- ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดค่าคะแนนระดับเฉลี่ยของนิสิตนักศึกษา
- ให้การปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับสูง

หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการบริการและพัฒนานิสิตนักศึกษา

- ให้การแนะนำเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและชุมชน
- ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย ทั้งสุขภาพกายและ

สุขภาพจิต

- ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการปรับตัวในสังคม และปัญหาการ

คบเพื่อน

- ให้การปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความประพฤติและจริยธรรม
- ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพ ได้แก่ การให้ข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ เช่น

ลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมของงาน ตลาดแรงงาน ตลอดจนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นิสิต-นักศึกษากำลังศึกษาอยู่

- ให้การแนะนำเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านอื่น ๆ

- พิจารณาคำร้องต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาและดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ
- ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกองกิจการนิสิตนักศึกษา กองบริการการศึกษา เพื่อช่วยเหลือและเพื่อประโยชน์ของนิสิตนักศึกษา
- กำหนดเวลาให้นิสิตนักศึกษา เข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
- เก็บข้อมูลรายละเอียดของนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อใช้กับระเบียบนสขของนิสิตนักศึกษา

- สร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่าง นิสิตนักศึกษา อาจารย์ คณะ และมหาวิทยาลัย

- ให้การรับรองนิสิตนักศึกษาเมื่อนิสิตนักศึกษาต้องการนำไปแสดงแก่ผู้อื่น
- บิอนข้อมูลย้อนกลับ (feedback) มาถึงผู้บริหารและคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา

- ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา

- ชี้แจงให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา และหน้าที่ของนิสิตนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

- ในกรณีที่นิสิตนักศึกษาแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือมีความประพฤติไม่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาต้องตักเตือน

ศาสตราจารย์ ดร.ประชุมสุข อาชีวอำรุง (2523) ได้กล่าวไว้ว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ นอกจากจะให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนตามหลักสูตรเป็นรายบุคคลของนิสิตนักศึกษา ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญอันดับแรกแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษายังได้รับมอบหน้าที่เกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในความดูแลอีก 4 ข้อ คือ

1. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตแต่ละคน

2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว และความประพฤติของนิสิต

3. ช่วยแก้ปัญหาในสิ่งที่ทั้งในทางส่วนตัวและทางวิชาการ

4. เป็นผู้แทนคณะในการติดต่อกับนิสิต ประสานความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและคณาจารย์

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ แยกกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

บทบาท

1. บทบาทผู้สอน คือ ผู้นำวิญญานมนุษย์
2. บทบาทผู้แนะแนว
3. บทบาทผู้ประสานงาน
4. บทบาทพ่อ แม่
5. บทบาทผู้ปลอบใจ
6. บทบาทตำรวจ

หน้าที่รับผิดชอบ

1. พัฒนาคน
2. ดูแลวิชาการ เช่น ด้านโปรแกรมการศึกษา ตารางสอน การเรียน วิธีเรียน การเลือกวิชาชีพ
3. ปัญหาส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา

สุจิต เพียรชอบ (2520) กล่าวว่า การที่จะทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ได้ผลดีนั้น ควรจะพยายามศึกษาและเข้าใจนิสิตนักศึกษาที่ตนให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ศึกษาและพยายามทำความเข้าใจหลักสูตรให้ถ่องแท้ถึงจุดมุ่งหมาย วิชาบังคับ วิชาเลือก พยายามติดตามความคืบหน้า และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งหลักสูตร การลงทะเบียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำความเข้าใจเรื่องการลงทะเบียนและชี้แจงให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจ ทำความเข้าใจกับนิสิตนักศึกษา ให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง ประชมนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลเป็นประจำ เพื่อทราบปัญหาและช่วยเหลือให้คำปรึกษาด้านวิชาการ สุขภาพอนามัย ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาส่วนตัว เมื่อนิสิตนักศึกษาขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือใด ๆ ควรช่วยทันทีในการให้คำปรึกษานั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นนักประชาธิปไตย การให้คำปรึกษาแนะนำ หากผิดพลาดควรรับแก้ไขโดยด่วน เมื่อให้คำปรึกษาไปแล้วควรบันทึกไว้เพื่อเตือนความทรงจำ เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้ปรึกษาเป็นรายบุคคล มีการสังสรรค์อย่างเป็นกันเอง เพื่อสร้างความสนิทสนมและความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยการยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม ติดต่อกับผู้ปกครองเป็นครั้งคราว และรักษาความลับของนิสิตนักศึกษา

เจริญผล สุวรรณโชติ (2516) ได้อธิบายเกี่ยวกับหน้าที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้ คือ การพบปะกับนักศึกษาเป็นประจำ การจัดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบ การทำบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลของนักศึกษา การจัดโปรแกรมการเรียนให้นักศึกษา เช่น ให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาที่ตนถนัด การทำตัวอย่างที่ดี เช่น เมื่อแนะนำนักศึกษาไปอย่างไรแล้ว ตนเองจะต้องสามารถทำได้ การตรวจตราดูแลเอาใจใส่เป็นประจำ การควบคุมดูแลในด้านต่าง ๆ และการให้คำปรึกษาแนะนำ

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531) ได้กำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า อาจารย์ที่ปรึกษาต้องเป็นอาจารย์ประจำของจุฬาฯ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือในด้านต่าง ๆ แก่ นิสิตนักศึกษา ดังนี้

1. ด้านเกี่ยวกับวิชาการ เช่น หลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาในปัจจุบัน อาจารย์รวมทั้ง การศึกษาต่อในชั้นสูง ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาและการงานในอนาคต เป็นต้น
 2. ด้านไม่เกี่ยวกับวิชาการ เช่น สวัสดิการสำหรับนิสิต ปัญหาส่วนตัว เป็นต้น
- นอกจากนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา

ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) ได้กำหนดข้อบังคับของมหาวิทยาลัยให้มีรหัส ประจำตัวนิสิตนักศึกษาและจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้ อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนจะได้รับมอบหมาย จากคณบดีให้เป็นผู้รับผิดชอบดูแลนักศึกษาตามระบบการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละคณะนั้น ๆ บทบาท และหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในหลักการมี 3 ประการ คือ

1. ให้การแนะแนวการศึกษาเป็นไปตามหลักสูตรสาขาวิชา และสอดคล้องกับแผนกำหนด การศึกษาที่เข้ามาศึกษานั้น เพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
2. ให้คำแนะนำการศึกษาเป็นไปตามเอกัตภาพของแต่ละบุคคล ในด้านการลงทะเบียน ภาระบววิชา การบอกเพิ่มและการถอนภาระบววิชา การลาพักการศึกษา การเสนอให้สำเร็จ การศึกษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
3. ให้คำปรึกษาด้านปัญหาทั่วไป ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น ที่อยู่ อาศัย เพื่อนนักศึกษา การเรียนการสอน และการจัดทำกิจกรรมต่อส่วนรวม นอกจากนี้ อาจให้คำ ปรึกษาในด้านส่วนตัวของนักศึกษาอีกด้วย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2531) มีนโยบายให้นักศึกษาทุกคนมีอาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสำหรับให้คำแนะนำ ช่วยเหลือทั้งทางด้านวิชาการ และด้านที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ เพื่อให้ นักศึกษาทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองจนสุดความสามารถและประสบผลสำเร็จในการศึกษาแล้วเรียน โดยในแต่ละปีการศึกษา มหาวิทยาลัยจะแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาตามความเหมาะสมเพื่อมอบหมาย ให้ดูแลนักศึกษาเป็นกลุ่ม แบ่งตามชั้นเรียน และวิชาเอกของนักศึกษา

มิลเลอร์ (Mueller, 1961) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่ามีหน้าที่ให้ การช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางด้านวิชาการ เช่น การวางแผนการเรียน ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสถาบันเป็นอย่างดีเพียงพอที่

จะให้คำแนะนำแก่นักศึกษาได้ ส่วนวิลเลียมสัน (Williamson, 1961) ก็มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันกับที่ มุลเลอร์ ได้กล่าวไว้และยังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า อาจารย์จะต้องมีความสามารถในการนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละบุคคล และยังกล่าวต่อไปว่า นอกจากการเป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาทางด้านวิชาการแล้ว ยังเป็นที่ปรึกษาปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางอาชีพอีกด้วย

เซนทรา (Centra, 1982) กล่าวถึง การจัดรูปแบบในการให้คำปรึกษา ตลอดจนการแนะนำต่าง ๆ นั้น สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การตั้งเป็นหน่วยงานภายใน การให้คำปรึกษา โดยมีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะในด้านการให้คำปรึกษา ซึ่งสามารถจะให้ข้อแนะนำทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียน และทางด้านจิตใจ ส่วนการให้คำปรึกษาด้านบริการนั้น อาจกระทำได้ โดยมอบหมายให้ภาควิชาใดภาควิชาหนึ่ง จัดหาอาจารย์ผู้รับผิดชอบเฉพาะในเรื่องนั้น โดยภาระงานด้านการสอนจะลดลง หรืออาจมีบุคลากรที่ทำหน้าที่เฉพาะในเรื่องนี้ก็ได้ แต่พบว่าสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ถือว่าการให้คำปรึกษาด้านวิชาการเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ทุกคน และเป้าหมายของการจัดระบบและวิธีการในการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนนี้ เพื่อให้อาจารย์ได้รู้จักผู้เรียนอย่างเพียงพอที่จะช่วยเหลือในด้าน การวางแผนการเรียน การเลือกอาชีพ ซึ่งจะสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นี้ ก็ต่อเมื่ออาจารย์และนักศึกษาจะต้องพบกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ และเพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวของผู้เรียน ซึ่งความสามารถในด้านนั้น อาจารย์มิได้รับการฝึกฝนโดยตรงจากการศึกษา

เดรสเซล (Dressel, 1974) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญได้แก่

1. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องสนใจตัวนิสิตนักศึกษาในความดูแลอย่างมาก
2. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สามารถแนะนำการเลือกวิชาเรียนของนิสิตนักศึกษาได้
3. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะช่วยนิสิตนักศึกษาในสิ่งที่

นิสิตนักศึกษาต้องการ

4. อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถให้คำปรึกษาทางวิชาการได้อย่างดี
5. อาจารย์ที่ปรึกษาควรได้ศึกษาโปรแกรมการเรียนของนักศึกษาในความดูแล เพราะ

นักศึกษามักต้องการคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียน

ส่วน ฮอปส์กินส์ (Hopkins, 1926) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาท

หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ค่อนข้างจะครอบคลุมและกว้างขวางว่า อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจ ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเองกับนิสิตแต่ละคน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของหมวดวิชาเทคนิค แผนการเรียน จำนวนหน่วยกิตที่นิสิตจะต้องเรียนให้ครบ นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีความสามารถในการแปลความหมายของข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับตัวนิสิตไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน สุขภาพ นิสัย และทัศนคติของนิสิต ฮอปส์กินส์

ได้เห็นว่า การสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาทางวิชาการไม่ใช่การแก้ปัญหาโดยการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่เป็นการช่วยเหลือให้นิสิตเข้าใจปัญหานั้น ๆ

จากการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาจสรุปได้ว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามักจะเน้นในด้านการมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำนิสิตนักศึกษาในด้านวิชาการเป็นสำคัญ เช่น การลงทะเบียนเรียน การแนะนำเรื่องการเลือกวิชาเรียน การให้ความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา ตลอดจนเรื่องปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษาด้วย เช่น ปัญหาการเงิน สุขภาพ ครอบครัว นอกจากนี้ยังเน้นให้เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์อย่างดี ให้ความสนใจและเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา เน้นความสัมพันธ์อันใกล้ชิด เพื่อช่วยให้นักศึกษาเดินไปในทิศทางที่เหมาะสมและได้รับผลสำเร็จทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าถึงแม้จะเน้นให้อาจารย์กับนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์แต่บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจะมุ่งเน้นทางวิชาการเท่านั้น ส่วนการพัฒนา นักศึกษาในด้านอื่น ๆ ไม่อยู่ในขอบข่ายภาระหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของวินสตันและคณะ

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ระบบอุดมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ภาวะเกเรตเพื่อ มาตรฐานทางวิชาการและคุณภาพของหลักสูตรต่าง ๆ ลดลง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ (Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education, 1980) ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาด้านคุณภาพทางวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้น ในปี 1970 และปี 1982 ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการ โดย National Academic Advising Association (NACADA) และ American College Testing Program (ACT) โดยสำรวจลักษณะสำคัญพื้นฐานของสถาบันและการให้บริการ ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาทางวิชาการในแต่ละมหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ คือ มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ใช้การวิจัยดังกล่าวในการเปลี่ยนแปลงการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และการจัดองค์การการให้คำปรึกษาดังแต่ปี 1979 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ระบบอุดมศึกษา ยังคงเผชิญกับปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น สถาบันมีการขยายตัวมากขึ้น ทำให้มีการบริหารงาน การจัดการเรียนการสอนซับซ้อนยิ่งขึ้น การอุดมศึกษาซึ่งเคยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยรวม ทั้งบุคคล ไม่อาจทำได้อย่างทั่วถึงเช่นในอดีต

2. ลักษณะและค่านิยมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้มีค่านิยมที่แตกต่างกัน ทำให้สถาบันต้องหันมาพิจารณานโยบาย วิชาการ และการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของนักศึกษาควบคู่กับวิชาการ

3. ประสบการณ์และการรับรู้ของนักศึกษาเมื่อเข้าสู่สถาบัน ชัดแจ้งกับความคาดหวังที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาเรารู้ว่าสิ่งแวดล้อมในสถาบันไม่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทาง วิชาการ และไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพทางวิชาการ วินสตันและคณะจึงได้ศึกษา เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการโดยมีความเชื่อว่า การให้คำปรึกษาทางวิชาการสามารถแก้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นข้างต้นได้ (Winston et.al, 1988)

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ซึ่งประกอบด้วย Roger B.Winston, Jr., Theodore K.Miller, Steven C.Ender, Thomas J.Grites, and Associates (1988) ได้มีการเสนอและอธิบายถึงหลักความเป็นจริงของกระบวนการการให้ คำปรึกษาควบคู่ไปกับการให้คำจำกัดความของการให้คำปรึกษาวิชาการในเชิงพัฒนาและพัฒนางองค์ ประกอบที่นำมาเกี่ยวข้องด้วย ถ้าองค์ประกอบเหล่านี้สามารถตอบสนองนักศึกษาแต่ละคน โดยมี เป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา ในระดับอุดมศึกษา 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความรู้ ทักษะและ ทัศนคติ 2) การพัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเอง และ 3) การพัฒนาความสามารถในการเข้าสู่สังคม

จากแนวความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านอกจากสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีความรับ ผิดชอบทั้งในด้านการพัฒนาสติปัญญาและการพัฒนาทางด้านวิชาการของนิสิตนักศึกษาแล้ว ยังต้อง สนองตอบต่อความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนการพัฒนา ทักษะอันจำเป็นเพื่อให้การศึกษาของนิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จอีกด้วย ในการจัดการศึกษา ให้บรรลุผลดังกล่าว วินสตันและคณะให้ความเห็นว่า บทบาทของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาจะ ต้องปรับเปลี่ยนไป โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ในกระบวนการ ให้คำปรึกษาวิชาการ ซึ่งเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริม ความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการ และด้านส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาด้วยกระบวนการให้คำปรึกษา วิชาการ จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งผลให้เกิดการ พัฒนาแก่นิสิตนักศึกษาในทุกด้าน อันได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการใช้ความรู้ การพัฒนา ความเข้าใจตนเองและทักษะในการตัดสินใจ ตลอดจนรู้จักแสวงหาทรัพยากรในมหาวิทยาลัยเพื่อ ใช้ในการพัฒนาตนเอง ดังนั้น กระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาควรได้ รับการทบทวนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีศักยภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ความหมายของการให้ค่าปรึกษาทางวิชาการ ปัจจุบันคำจำกัดความอยู่หลายอย่างตาม กระบวนการการให้ค่าปรึกษาซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลายมุมของ (Crookston, 1972; Crockett, 1978; Mash, 1978; Grites, 1979; Walsh, 1979; Ender, Winston, and Miller, 1982) กล่าวโดยสรุป การให้ค่าปรึกษาเชิงวิชาการเพื่อพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ มีการดำเนินการและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อมุ่งเน้นการ ช่วยเหลือนักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในด้านการศึกษา การอาชีพ และด้านบุคลิกภาพเป็นการกระตุ้น และส่งเสริมนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติมคุณภาพชีวิต มีทักษะ และทัศนคติอื่นจะช่วย ส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความเจริญส่วนบุคคล

จากคำจำกัดความดังกล่าว แสดงว่า กระบวนการให้ค่าปรึกษาสะท้อนให้เห็นภาระหน้าที่ ของสถาบัน ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาและการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีการร่วมมือร่วมใจ กันระหว่างนิสิตนักศึกษาและสถาบันวินสตันและคณะ ได้เสนอแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญต่อบทบาทของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นอาจารย์ประจำคณะทุกคนเสมอไป อาจารย์ทุกคนไม่จำเป็นต้องเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เพราะแต่ละคนจะมี คุณสมบัติของการเป็นผู้แนะแนวที่แตกต่างกัน อาจารย์บางคนมีความสามารถที่จะทำหน้าที่อาจารย์ ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ แต่บางคนไม่สามารถที่จะทำได้ แม้ว่าจะพยายามเพียงใดก็ตาม
2. การให้ค่าปรึกษาวิชาการ หน้าที่หลักในการบริหารเพื่อให้เกิดผลดีแก่สถาบันเท่านั้น แต่การให้ค่าปรึกษาทางวิชาการที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ควรประเมินจากการที่ความต้องการ ของนักศึกษาได้รับการตอบสนองอย่างดี และประสบการณ์ทางการศึกษาที่สถาบันจัดให้นักศึกษา ต้องมีคุณภาพ
3. การให้ค่าปรึกษาวิชาการ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏบนกระดาษ เท่านั้น ถึงแม้ว่าโปรแกรมการให้ค่าปรึกษาที่ดีจะต้องมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษาอย่างมี ระบบระเบียบ ก็ตาม แต่ข้อมูลที่บันทึกเหล่านั้นก็ไม่สมบูรณ์ในตัวเองเสมอไป แต่ข้อมูลควรเป็นสิ่ง ที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของนักศึกษาในด้านการเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์ ซึ่งข้อมูล เหล่านี้จะช่วยในการวางแผนและเป็นแนวทางที่จะให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการศึกษาต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการให้ค่าปรึกษามีความหมายมากกว่าระเบียบหรือข้อมูลที่เก็บไว้เป็นชุด ๆ เท่านั้น
4. การให้ค่าปรึกษาวิชาการ ไม่ใช่ผลที่ได้โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อมีการกำหนด รายวิชาการต่าง ๆ ลงในหลักสูตรแล้ว ข้อมูลที่ออกมาเป็นเพียงเครื่องมือชิ้นหนึ่งในการวางแผน หลักสูตรที่นำมาช่วยในการวางแผนให้ค่าปรึกษาเท่านั้น แต่ไม่ใช่เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ

5. การให้คำปรึกษาวิชาการ ไม่ใช่การประชุมที่จัดให้มีขึ้นเทอมละ 1 ครั้งเท่านั้น หรือเป็นการประชุมในช่วงเวลาสั้น ๆ การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งที่มียกย่องและมีส่วนช่วยในการใช้ชีวิตในการเรียนของนักศึกษาอย่างมีความสุข คุณภาพและความลึกซึ้งในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนักศึกษาควรจะได้รับผลกระทบร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย ดังนั้นการพบกันในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จึงไม่เป็นผลดีในการให้คำปรึกษาวิชาการ

6. การให้คำปรึกษาทางวิชาการ มิได้หมายความว่า การขอลายเซ็นเพื่อลงทะเบียนเรียนตามตาราง แต่การให้คำปรึกษามีความหมายมากกว่านี้ จะต้องมีการวางแผนการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับจำนวนรายวิชาที่เรียนไปแล้ว ตามความถนัด ความสนใจ และเป้าหมายในการประกอบอาชีพอีกด้วย

7. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่กิจกรรมที่จำกัดอยู่ในขอบเขต การให้คำปรึกษาวิชาการที่มีคุณภาพสามารถจัดให้หลากหลายรูปแบบ โดยทั่วไปจะเป็นไปในลักษณะเปิดกว้างขึ้นอยู่กับความต้องการทางด้านวิชาการของนักศึกษาและความตั้งใจของอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้ความช่วยเหลือ และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตทั้งการศึกษาของนักศึกษา การให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องมุ่งพัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้าน

8. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่กระบวนการตัดสินใจ เป้าหมายของการให้คำปรึกษา คือ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ไม่ใช่การวิเคราะห์พฤติกรรมและการตัดสินใจคำแนะนำของนักศึกษา แต่ควรเป็นไปเพื่อให้นักศึกษารู้จักคิดประเมินและตัดสินใจด้วยตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรตระหนักอยู่เสมอว่านักศึกษามองการศึกษาแตกต่างไปจากนักวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาจึงไม่ควรพยายามที่จะสั่งการหรือกำหนดคำแนะนำต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา

9. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่การแนะนำเรื่องส่วนตัวเท่านั้น ควรจะเป็นเรื่องของวิชาการมากกว่าเรื่องส่วนตัว แม้ว่าการให้คำปรึกษาวิชาการจะส่งผลออกมาให้เห็นในลักษณะที่นักศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวเช่นเดียวกับการพัฒนาวิชาการ แต่การให้คำปรึกษาไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของการให้แนะนำ

10. การให้คำปรึกษาวิชาการ ไม่ใช่สิ่งที่เสริมเข้าไปในภารกิจทางการศึกษา แต่การให้คำปรึกษาเป็นภารกิจส่วนหนึ่งที่สอดแทรกอยู่ในภารกิจทางการศึกษา ควรกระทำควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือแนะนำให้นักศึกษาค้นพบเป้าหมายของชีวิตอันเป็นการค้นพบประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อตนเอง

นอกจากนี้ วินสตันและคณะได้เสนอหลัก 7 ประการ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษาวิชาการเชิงพัฒนา ดังนี้

11. การให้คำปรึกษาวิชาการ เป็นกระบวนการศึกษาที่ต่อเนื่องในการพบปะกันระหว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการกับนิสิตนักศึกษา ควรเป็นการพบที่มีทิศทางและเป้าหมายที่แน่นอน ทั้ง 2 ฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบ และมีข้อตกลงร่วมกัน ต้องรู้ว่าจะให้คำปรึกษาเรื่องอะไร และไม่ควรให้คำปรึกษาในเรื่องใด

12. การให้คำปรึกษาต้องเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มพูนประสบการณ์ใน ระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งควรจะสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน สิ่งที่ควรคำนึง ก็คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด จะต้องรู้ว่าการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะส่งผลต่อตัวนิสิตอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

13. การให้คำปรึกษาต้องถือเป้าหมายเป็นหลัก เป็นเป้าหมายที่นิสิตกำหนดขึ้นต้องมาจากนักศึกษาและต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษา การอาชีพ และการพัฒนาตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษา ควรช่วยเหลือให้นักศึกษาให้รู้จักกำหนดเป้าหมาย และทำทาสให้นักศึกษารู้จักคิดถึงลักษณะที่ตนเอง ต้องการหลังจากสำเร็จการศึกษา

14. การให้คำปรึกษาต้องมีมนุษยสัมพันธ์เป็นหลัก โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ จะต้องถือเป็นความรับผิดชอบต่อตน ในการที่จะทำให้การให้คำปรึกษาค่าเงินต่อไปด้วยดี อาจารย์ ที่ปรึกษาต้องถือเป็นบทบาทโดยตรงที่จะให้ความสำคัญแก่นักศึกษา มองเด็กเป็นเอกัตบุคคล นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ต้องแสดงออกให้เห็นถึงความยินดีที่จะช่วยเหลือ นักศึกษาด้วยความเต็มใจ

15. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา โดยเฉพาะการแสดงออก ทางพฤติกรรม เช่น ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และการรู้จักวางตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ อิทธิพลของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษามากที่สุด คือ การแสดงออกทางบุคลิกภาพและพฤติกรรม ซึ่งจะ เป็นสิ่งกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาเป็นการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และ การช่วยเหลือสังคม

16. การให้คำปรึกษาควรพยายามบูรณาการระหว่างความเชี่ยวชาญของการให้คำปรึกษา กับการเป็นนักวิชาการและความรอบรู้ในเรื่องกิจการนิสิตนักศึกษา สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความ ร่วมมือของคณาจารย์ซึ่งเป็นผลสำเร็จของผลสำเร็จในการให้คำปรึกษาที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาโดย ส่วนรวม เพราะคณาจารย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และกิจกรรมนักศึกษาจะมีทักษะที่จะช่วย ส่งเสริมให้ระบบการให้คำปรึกษาสำเร็จได้

17. อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความพยายามใช้ทรัพยากรในสถาบัน และชุมชนให้เป็น ประโยชน์มากที่สุด โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนั้นควรปรับข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันเก็บข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านวิชาการ และการบริการนักศึกษาซึ่งมีความจำเป็น ต่อโปรแกรมให้คำปรึกษาประสบผลสำเร็จได้

วินสตันและคณะ ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างการให้คำปรึกษา (Model Advising Structure) โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้คือ

1. การให้คำปรึกษาวิชาการ ควรจะจัดขึ้นโดยบุคลากรที่มีความสมัครใจ ผ่านการฝึกทักษะอย่างเป็นระบบมาแล้ว คำนึงถึงการให้คำปรึกษาว่าเป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการให้คำปรึกษา
2. การให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันซึ่งจำเป็นต้องได้รับความสนใจและการสนับสนุน เหมือนกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. การให้คำปรึกษาด้านวิชาการ ควรเป็นความร่วมมือของผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ ฝายกิจการนักศึกษา และตัวนักศึกษาเอง
4. การให้คำปรึกษาทางวิชาการ ควรมีลักษณะเป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพที่จะช่วยให้มาตรฐานทางวิชาการของสถาบันมีระดับสูง และช่วยให้นักศึกษาพึงพอใจในความต้องการ การพัฒนาส่วนตัว และการพัฒนาด้านการศึกษาถือว่าเป็นภารกิจโดยตรงของสถาบัน
5. การให้คำปรึกษาทางวิชาการ ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสถาบันมากขึ้น เข้าใจเป้าหมายของสถาบัน เข้าใจจุดประสงค์ นโยบายของสถาบัน และช่วยให้นักศึกษาพึงพอใจในประสบการณ์ด้านการศึกษาที่ได้รับ

จากการศึกษาทฤษฎีของวินสตันและคณะ สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา วิชาการซึ่งเป็นของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการโดยตรงนั้น ได้มุ่งเน้นบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษา (Student Development) โดยให้ความสำคัญแก่นิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual) และเห็นว่าบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการของนักศึกษา และการแสวงหาแนวทางเพื่อให้นิสิตนักศึกษารับประสบการณ์ แนวคิดดังกล่าวจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการ จึงเน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุกด้าน ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากอดีตที่มุ่งทางวิชาการเป็นหลัก จึงเห็นได้ว่าบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะมีความสำคัญและมากยิ่งขึ้น ซึ่งบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามแนวคิดนี้ สามารถจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้ รายละเอียดดังนี้ ได้แก่

1. บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา หลักสูตร รายวิชา แนวทางในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ วิธีการปรับตัว การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย รูปแบบและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การแนะนำเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของสถาบันที่ควรทราบ รวมทั้งข้อมูลด้านกิจการนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

ควรกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาของตนเอง และในการให้คำปรึกษา แนะนำแก่นิสิตนักศึกษานั้น ควรคำนึงถึงความต้องการของนิสิตนักศึกษาเป็นหลัก

2. บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่ การแสวงหาวิธีการในการพัฒนานิสิต นักศึกษาในความดูแลให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ซึ่งสถาบันได้กำหนดไว้ การพัฒนานิสิต นักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการอาจทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การกระทำตนให้เป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การใช้ภาษา การตกเตียง หรือแนะนำแนวทางที่เหมาะสมเมื่อพบข้อบกพร่องในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของนิสิตนักศึกษา กระตุ้นให้ นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง มีการติดตามและประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย

3. บทบาทด้านการปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การสร้างความรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกสบายใจและมั่นใจเมื่อมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ นิสิต นักศึกษากล้าเปิดเผยข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ แก่อาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควร จัดหารูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี เช่น การจัดเวลาในการนัดพบ ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การให้ความสะดวกเมื่อนิสิตนักศึกษาต้อง การเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ นอกจากนี้ให้ความสนใจการติดตามสอบถามความเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษาในความดูแล ตลอดจนการให้อิสระแก่นิสิตนักศึกษาในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมาขอรับ คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน และช่วยเหลือเรื่องการศึกษาและปัญหาและอุปสรรคของนิสิตนักศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษา สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรมีบทบาทด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือ แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เมื่อพบว่านิสิตนักศึกษาในความ ดูแลควรได้รับการพัฒนาในด้านที่ยังขาดอยู่ ตลอดจนแนะนำการใช้ทรัพยากรในสถาบันและชุมชนให้เกิดประโยชน์ ได้มากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่นิสิตนั้น บ่อยครั้งที่เกิดขึ้นจากตัวนิสิต แต่ก็มี บางครั้งที่เกิดขึ้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งในเรื่องนี้ มิลเลอร์ (Mueller, 1961) ได้ให้ความเห็น ไว้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากตัวของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่

1. การขาดความรู้และขาดข้อมูลต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา เช่น ไม่เข้าใจชัดเจนในเรื่องหลักสูตร เนื้อหาวิชา ไม่มีข้อมูลพอในเรื่องของวิชาที่เปิดให้เลือกเรียน ฯลฯ เหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องพิจารณาปรับปรุงตนเองเป็นอย่างมาก

2. อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นเข้าข้างตัวเองหรือถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่มากเกินไป จึงทำให้อาจจะตั้งข้อสมมติฐานตามที่ตนคิดว่าถูกต้อง หรือบางครั้งก็เข้มงวดกับนักศึกษามากเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่อยากเข้ามาขอรับคำปรึกษา

3. การมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนขาดความจริงใจในการให้คำปรึกษา ไม่รักษาวรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นำเรื่องของนักศึกษาไปเล่าให้ผู้อื่นฟัง โดยเห็นเป็นเรื่องขบขัน ไม่เข้าใจความต้องการของนักศึกษา ไม่ยอมสละเวลาให้กับนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของตน ไม่คำนึงถึงจุดหมายอันแท้จริงของการให้คำปรึกษา และบางคนก็แก้ปัญหาให้แก่นักศึกษาโดยขาดการวินิจฉัยที่ดีพอ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีเวลาพอที่จะพูดคุยหรือให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา หรือนักศึกษาไม่มีความอดทนพอในการที่จะคอยพบกับอาจารย์ที่ปรึกษาเหล่านี้ ซึ่งมุลเลอร์ ได้เสนอแนะว่า ควรจะได้มีการพิจารณาในเรื่องชั่วโมงในการสอนของอาจารย์ที่ปรึกษาและชั่วโมงการเรียนของนักศึกษา และจะต้องพยายามให้มีเวลาว่างตรงกัน

ในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการสำรวจปัญหาที่อาจารย์ที่ปรึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ประสบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ ที่รวบรวมได้คือ

1. เวลาที่นิสิตว่างตรงกันเพื่อพบอาจารย์ที่ปรึกษาหาได้ยาก ทำให้ต้องแบ่งการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งทำให้สิ้นเปลืองเวลา

2. นิสิตมักเชื่อคำแนะนำของรุ่นพี่ในการเลือกเรียนวิชามากกว่าที่จะเชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา จึงทำให้เกิดความผิดพลาดบ่อย ๆ

3. นิสิตไม่มาพบอาจารย์ที่ปรึกษาตามเวลานัดหรือมาโดยไม่ได้นัดล่วงหน้า

4. นิสิตมักจะมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาในระยะสุดท้ายของปัญหาที่ควรจะได้รับการแก้ไข แล้วจึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขได้ทัน

5. นิสิตไม่เข้าใจในระเบียบการเรียนและระเบียบของคณะ

6. บางครั้งนิสิตมีปัญหาแต่ไม่ได้มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

7. นิสิตมักจะมีปัญหาเรื่องการเงิน แต่เนื่องจากทุนการศึกษาของคณะมีน้อย อาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องออกเงินสำรองให้ก่อนซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้รับคืน

8. นิสิตไม่ได้ติดตามเรื่องของตนเอง

9. นิสิตมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคณะ

จากผลการวิจัยของ เดอไลเซล (Dolisle, 1969) ในด้านเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติด้านการให้คำปรึกษาแก่นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมิชิแกนพอสรุปได้ว่า การที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านการให้คำปรึกษาได้เป็นผลสำเร็จอย่างคืบหน้าเป็นเพราะ

1. จำนวนนิสิตที่ให้อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบมากเกินไป
2. ไม่มีเวลาพอที่จะให้บริการแก่นิสิตแต่ละคน
3. ไม่พอใจที่จะต้องทำหน้าที่แต่เพียงลงชื่อในบัตรลงทะเบียน
4. ค่านิยมของหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางวิชาการไม่ชัดเจน
5. ขาดระเบียบของนิสิตที่สมบูรณ์แบบ
6. ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่สมบูรณ์แบบและถูกต้อง
7. มีความเชื่อว่าการทำงานในหน้าที่นี้จะไม่ได้รับผลตอบแทนเท่ากับการสอนและการวิจัย

ส่วนนิสิตมีความเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคคือ

1. มีการเปลี่ยนแปลงการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทุกปี ทำให้อาจารย์และนักศึกษาไม่สามารถทำความคุ้นเคยและมีความเข้าใจกันได้ดีพอ

2. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้กำหนดเวลาไว้เพื่อให้นิสิตเข้าพบได้โดยสะดวก

3. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีข้อมูลในเรื่องหลักสูตรที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ

4. อาจารย์ที่ปรึกษาขาดความกระตือรือร้นที่จะทำงานในด้านนี้ ทำให้การให้คำปรึกษา

เป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจต่อนิสิต

5. การให้คำปรึกษายังไม่สนองความต้องการของนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน

กิจกรรมกลุ่ม

และนิสิตมีความคาดหวังเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้คือ

1. อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะเป็นบุคคลเดียวกันตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ที่ปรึกษามีความพร้อมเสมอที่จะให้นิสิตเข้าพบตลอดเวลาที่นิสิตมีความจำเป็นต้องพบ

ที่จะต้องพบ

3. ควรช่วยให้นิสิตเข้าใจเป้าหมายในการศึกษาและอาชีพของตนอย่างแจ่มชัด

4. ควรทราบหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี และมีความรู้ในเรื่องแหล่ง

วิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

5. ควรแนะนำวิธีการปรับปรุงผลการเรียนให้มากขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยของ ภักตรา จันทปัญญาศิลป์ (2519) เรื่อง "ความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ" ได้สรุปถึงปัญหาที่ประสบในแต่ละสถาบันคือ

1. การขาดแคลนอาจารย์ที่ปรึกษา
2. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะให้คำปรึกษาก่อนนิสิตได้ทั่วถึง
3. อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตมีชั่วโมงทำการสอนและม้งานพิเศษอื่น ๆ มาก จึงไม่ค่อยมี

เวลาพบกับนิสิต

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาอันเนื่องมาจากอาจารย์ที่ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

- 1.1 การขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการให้คำปรึกษา
- 1.2 การมีเวลาให้นิสิตนักศึกษาไม่เพียงพอ
- 1.3 การไม่กำหนดเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาก่อนนิสิตนักศึกษา
- 1.4 การมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม
- 1.5 ขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการให้คำปรึกษา

2. ปัญหาอันเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษา

2.1 นิสิตนักศึกษาไม่เข้าใจระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัย จึงไม่เห็นความสำคัญในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 นิสิตนักศึกษามักให้ความสนใจในการขอคำปรึกษาจากรุ่นพี่มากกว่าการเข้าพบอาจารย์

3. ปัญหาอันเกิดจากระบบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

3.1 อาจารย์ที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตนักศึกษาจะเปลี่ยนไปในแต่ละปี ทำให้ขาดการรับรู้เกี่ยวกับตัวนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษายังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาเท่าที่ควร อันอาจเนื่องมาจากการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษายังไม่ชัดเจน และนิสิตนักศึกษายังขาดความเข้าใจในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวม จากการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินการ โดยเน้นให้อาจารย์ได้ทราบถึงภาระรับผิดชอบและความสำคัญต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

และนิสิตที่ความคาดหวังเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้คือ

1. อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะเป็นบุคคลเดียวกันตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ที่ปรึกษามีความพร้อมเสมอที่จะให้นิสิตเข้าพบตลอดเวลาที่นิสิตมีความจำเป็น

ที่จะต้องพบ

3. ควรช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจเป้าหมายในการศึกษาและอาชีพของตนอย่างแจ่มชัด
4. ควรทราบหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี และมีความรู้ในเรื่องแห่งวิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
5. ควรแนะนำวิธีการปรับปรุงผลการเรียนให้มากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพัตรา เพชรมณี (2518) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคาดหวังของนิสิตที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อต้องการทราบสาเหตุสำคัญอันนำไปสู่ความเห็นต่างในความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิต ตลอดจนเพื่อทราบความคาดหวังของนิสิตที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาเรื่องนี้ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างนิสิตปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 250 คน ผลการวิจัยพบว่า

- 1.ทัศนคติของนิสิตมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพและความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สาขาวิชาที่อาจารย์ที่ปรึกษาสังกัด ความสะดวกในการพบอาจารย์ที่ปรึกษา ความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาให้แก่นิสิต
2. นิสิตมีทัศนคติไม่พอใจในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามากกว่าความพอใจหรือเฉย ๆ สาเหตุที่ไม่พอใจ ได้แก่ ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ไปหาไม่ค่อยพบ ไม่สนใจนิสิต ถึงความคิดเห็นของตนเป็นสำคัญ
3. นิสิตส่วนใหญ่ใช้บริการจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพียงขั้นต้นคืออนุมัติการลงทะเบียนเรียน เปลี่ยนหรือคววิชาเรียนต่าง ๆ มากกว่าบริการอื่น ๆ
4. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนิสิตมาก เมื่อนิสิตมีปัญหาทั้งการเรียนและส่วนตัว เขาจะไปปรึกษาเพื่อนสนิทเป็นอันดับแรก และไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอันดับสุดท้าย
5. นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมีความคาดหวังในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาสูงและใช้บริการจากอาจารย์ที่ปรึกษาทุกประเภทในอัตราร้อยละที่สูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร
6. ความคาดหวังในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในอุดมคติของนิสิต พอจะสรุปได้คือนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลเดียวกันตลอดตั้งแต่ปี 1-4 และเป็นเพศเดียวกับตน สังกัดสาขาวิชาเดียวกัน และต้องการที่จะมีโอกาสเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาได้เองตามใจสมัคร

ในปี 2519 ภักตรา จันทปัญญาศิลป์ (2519) ได้ทำการศึกษา "ความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ" โดยใช้แบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตปีที่ 2 และ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษา 48 คน และนิสิต 924 คน โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่นิสิตต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติ รวมทั้งกิจกรรมที่อาจารย์คาดว่าควรปฏิบัติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการยังไม่สนองความต้องการของนิสิต กล่าวคือ นิสิตต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมากกว่าที่เป็นอยู่ทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเรียน ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการว่าตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำนิสิตในด้านการเรียนให้มากขึ้น และอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานให้ค่าปรึกษามากขึ้นเช่นเดียวกัน

ในปี 2520 ละออ ชูติกร (2520) ได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" โดยการใช้แบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารวิทยาลัยครู จำนวน 145 คน อาจารย์ที่ปรึกษา 182 คน และนักศึกษา 495 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนศึกษาปัญหาของอาจารย์ที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานด้านการให้ค่าปรึกษานักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ควรมีอายุ 30-34 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การสอนในวิทยาลัยครูเกินกว่า 3 ปี ควรเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีใจกว้าง สอรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่น และมีความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่นั้น อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือวิชาการและการอบรมดูแลความประพฤติของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และปฏิบัติค่อนข้างน้อยในด้านการร่วมมือประสานงาน งานที่อาจารย์ที่ปรึกษาควรปฏิบัติมากกว่างานอื่น คือ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาในเรื่องหลักสูตรและแผนการเรียน การเลือกวิชาและการลงทะเบียนเรียน วิชาการเรียน และการแก้ปัญหาทางการเรียน การเปลี่ยน ถอน เพิ่มวิชาเรียน หรือการลาพักการเรียน และการให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่เรียนอ่อนให้ปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น ส่วนงานอื่น ๆ นั้นก็ควรปฏิบัติให้มากขึ้น การดำเนินงานในการจัดการให้ค่าปรึกษา ควรพิจารณาคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาโดยให้ภาคต่าง ๆ เป็นผู้คัดเลือกอาจารย์ในแต่ละภาค เสนอให้ฝ่ายวิชาการพิจารณาควรเตรียมการก่อนที่จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยการจัดสัมมนา และควรมีการจัดสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูเดียวกัน และกลุ่มวิทยาลัยครูด้วยกัน อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนควรรับผิดชอบนักศึกษา 10-15 คน จนจบการศึกษาแต่ละระดับ

สวัสดี สุกนธ์ (2522) ได้วิจัย เรื่อง บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนที่เป็นบทบาทด้านการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติในเกณฑ์มากเกี่ยวกับการติดตามการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการจัดกิจกรรมทางวิชาการ

การศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักศึกษา การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาในเรื่องหลักสูตร และแผนการเรียน และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษารับผิดชอบ ส่วนการตรวจและอนุญาตการลงทะเบียนวิชาเรียน การติดตามและแจ้งผลการเรียนให้นักศึกษาและผู้ปกครองทราบ ส่วนใหญ่ปฏิบัติในเกณฑ์น้อย เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานด้านการเป็นที่ปรึกษาในทางวิชาการ ปรากฏว่ามีเพียงเรื่องเดียวที่เป็นปัญหามาก คือ การที่นักศึกษาขาดความสนใจที่จะพบปะกับอาจารย์ ส่วนปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์น้อยได้แก่ การไม่เข้าใจหลักสูตร การขาดความรู้ในเรื่องที่นักศึกษามาขอคำปรึกษา การมีงานรับผิดชอบมากเกินไป และการที่อาจารย์ไม่เห็นความสำคัญของการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ

ปรีชา บุญมรัตน์ (2525) ได้ทำการศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ ตามทัศนะของนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา รวม 107 คน นิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งรวม 1,076 คน ผลงานวิจัยพบว่า

1. การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามทัศนะของนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ซึ่งต่างสถาบันและต่างเพศกันพบว่า

1.1 นิสิตนักศึกษาต่างสถาบันกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน ด้านส่วนตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 นิสิตนักศึกษาต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนและด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการมีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการต่างสถาบัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านส่วนตัวไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการปฏิบัติงานและด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

1.4 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการซึ่งต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง ตามทัศนะของนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ พบว่าในด้านส่วนตัวไม่แตกต่างกัน ส่วนทัศนะต่อการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนและด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ พบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาต่างสถาบันกัน มีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 นิสิตนักศึกษาต่างประเทศัน มีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่างสถาบันกัน มีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนอีก 2 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.4 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการซึ่งต่างประเทศัน มีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

และในปี 2526 มธุรี สิงห์ไข่มุกด์ (2526) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร" การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตที่มีต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษานิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน และนิสิต จำนวน 558 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทก่อนนิสิต ด้านบทบาทต่อสถาบัน ด้านบทบาทการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะด้าน ด้านส่วนตัวและด้านวิชาการ และด้านบทบาทการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องทั่ว ๆ ไป และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาจาก 3 มหาวิทยาลัยมีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความแตกต่างกันในเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนในระดับอุดมศึกษา จำนวนชั่วโมงสอนและจำนวนนิสิตในความรับผิดชอบมีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีลักษณะที่ทำงานในตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูงกว่าความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสถานที่

เหมาะสมเป็นส่วน และมียงบประมาณในด้านครุภัณฑ์มากกว่าของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. นิสิตชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่แตกต่างกัน
และอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง นิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร มี
ทัศนคติในด้านบทบาทต่อสถาบันในเกณฑ์น้อย นิสิตจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร มีทัศนคติในด้านบทบาทการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา
เฉพาะด้านส่วนตัวในเกณฑ์น้อย สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทุกด้าน
อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง นอกจากในด้านบทบาทต่อสถาบัน นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทัศนคติ
ในเกณฑ์น้อย

ปัญหาที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา
3 มหาวิทยาลัย คือ อาจารย์ที่มีชั่วโมงสอนและม้งานพิเศษอื่น ๆ มาก จึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะให้คำ
ปรึกษาและดูแลนิสิตได้ทั่วถึง และตามความคิดเห็นของนิสิตจาก 3 มหาวิทยาลัย คือ การขาดแคลน
อาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละท่านรับผิดชอบนิสิตมากเกินไป

ละเอียด จงกลนี้ และคณะ (2529) ได้ศึกษารูปแบบการจัดอาจารย์ที่ปรึกษา บทบาท
หน้าที่และปัญหาในการให้คำปรึกษา โดยศึกษาจากนักศึกษาและอาจารย์ 12 คณะของมหาวิทยาลัย
ขอนแก่น จากอาจารย์ 254 คน และนักศึกษา 552 คน ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผล
การวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ มี
ครูประจำชั้นควบคู่กับอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามีนักศึกษาเพียงชั้นเดียว แต่ดูแลไปจนกว่า
นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่ปรึกษามีนักศึกษาหลายชั้นปีในความดูแล รูปแบบผสมผสานระหว่าง
1, 2 และ 3 และอาจารย์ที่ปรึกษา 2 ชุด คือ เมื่อก่อนเลือกวิชาเอก และหลังเลือกวิชาเอก
ส่วนบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นอยู่จริงและที่คาดหวังของนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา
ในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกัน โดยมีรูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่มีปัญหาน้อยที่สุด เพราะจำนวน
ข้อความแตกต่างและความเป็นจริงไม่แตกต่างกันมากที่สุด และรูปแบบที่ 5 มีปัญหามากที่สุด เพราะ
ความคาดหวังและความเป็นจริงแตกต่างกันมากที่สุด สำหรับปัญหาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาตาม
ทัศนคติของนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด คือ การที่นักศึกษา
ไม่มีโอกาสได้เลือกอาจารย์ที่ปรึกษาด้วยตนเองและปัญหา รองลงมาตามลำดับ คือ อาจารย์ที่ปรึกษา
ไม่เห็นความสำคัญของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ใกล้ชิดกับนักศึกษา นักศึกษาขาดข้อมูลด้านต่าง ๆ
และอาจารย์ที่ปรึกษาถือตัวไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาที่
สำคัญที่สุด คือ นักศึกษาไม่เข้าใจความสำคัญของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และปัญหา รองลงมาตามลำดับ
ได้แก่ การที่อาจารย์ที่ปรึกษาม้งานอื่นล้นมือ การขาดการประเมินการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา
การขาดการประสานงานด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษาปิดบังความจริงที่เกี่ยวกับตัวเอง

สำเนา ขจรศิลป์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา
วิชาการระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี
ในมหาวิทยาลัย สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะมีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้าง ปัญหาและอุปสรรคที่
เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตนักศึกษา และความคิดเห็น
ของนิสิตนักศึกษาต่อการให้การปรึกษาของอาจารย์ 2) เพื่อพัฒนาและทดลองใช้ระบบอาจารย์
ที่ปรึกษาวิชาการ 3) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พัฒนาขึ้น
วัตถุประสงค์แต่ละข้อได้ดำเนินการเป็นโครงการวิจัยหนึ่งโครงการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยต่อเนื่อง โดยได้ทำการวิจัยแบบสำรวจในโครงการที่ 1 ก่อน
แล้วนำข้อมูลในด้านต่าง ๆ มาพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในโครงการที่ 2 โดยใช้เทคนิค
การวิจัยแบบเดลฟาย ส่วนโครงการที่ 3 เป็นการประเมินผลการทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา
วิชาการที่ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้เทคนิคการประเมินผลแบบจำลองชีพ

ผลการวิจัยของโครงการที่ 1 พบว่า โครงสร้างของระบบอาจารย์ที่ปรึกษานั้น มหา-
วิทยาลัยทั้งสามแห่งไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน และไม่ได้
กำหนดจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่
สำคัญ คือ การขาดนโยบายและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาเกิดกำลังขวัญในการ
ทำงาน ขาดข้อมูลและเทคนิคในการให้การปรึกษา นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษามาก
กว่าภาคการศึกษาละหนึ่งครั้ง อาจารย์ไม่ได้กำหนดตารางเวลาไว้ให้นิสิตนักศึกษาเข้าพบ นิสิตนัก-
ศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในทางที่ต่อการให้การปรึกษาคงสมบัตินิสิตนักศึกษาส่วนมากสนใจ
ต่อนิสิตนักศึกษาของอาจารย์

ผลการวิจัยของโครงการที่ 2 พบว่า ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พัฒนาขึ้นมีองค์
ประกอบ 4 ประการ คือ 1) บุคลากรซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา
และอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ 2) ระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษา คือ การกำหนดหน้าที่และข้อ
ปฏิบัติของบุคลากรทุกกลุ่มไว้อย่างชัดเจน 3) เครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วย
เครื่องมือและข้อมูลที่ใช้ในการให้การปรึกษา 4) เทคนิคการปรึกษาซึ่งประกอบด้วย เทคนิค
การสร้างสัมพันธ์ภาพการให้การแนะนำและการปรึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้เกี่ยวข้อง
ชาวยุทธทั้งหมดมีความเห็นว่าระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับ
"เหมาะสมมาก" และ "เหมาะสมอย่างยิ่ง"

ผลการประเมินโครงการที่ 3 ซึ่งเป็นการประเมินการทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่สร้างขึ้น พบว่า 1) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน 2) คณะอุตสาหกรรมเกษตร และคณะวิทยาศาสตร์ ที่ทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและเครื่องมือที่ใช้ในการให้การปรึกษา 3) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่ทั้งสองคณะจัดขึ้นนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ 4) การดำเนินงานและการประสานงานตามระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของทั้งสองคณะอยู่ในระดับ "มาก" 5) ภายหลังจากทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาลดลงจากระดับ "มีบ้าง" และ "มีมาก" เป็นระดับ "ไม่มีปัญหา" 6) นิสิตนักศึกษาส่วนมากมีความคิดเห็นที่ต่อการให้การปรึกษาของอาจารย์

แฮร์ริส (Harris, 1978) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "A Study of the Role of the International Student Adviser as Perceived by International Students in the State of Tennessee" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงกับหน้าที่ที่ควรปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนนานาชาติ และบทบาทที่เป็นปัญหาของนักเรียนนานาชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนนานาชาติในรัฐเทนเนสซีและอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนนานาชาติ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงกับหน้าที่ที่ควรปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนนานาชาติ ผลปรากฏว่านักเรียนนานาชาติและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนนานาชาติได้ปฏิบัติตามความต้องการของนักเรียนนานาชาติ 76 % และนักเรียนนานาชาติกับอาจารย์ที่ปรึกษามองบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับที่ควรปฏิบัติด้านวิชาการ ด้านสังคมและการช่วยเหลือพิเศษอื่น ๆ แตกต่างกัน นอกจากนั้นงานของอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนนานาชาติมีขอบข่ายกว้างขวางมากเกินไปกว่าที่จะทำงานเป็นรายบุคคลได้

คอลลาเมอร์ (Collamer, 1974) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "The Role of the Foreign Student Adviser in the California Community College: Problems of Definition" โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงขอบเขตของสิทธิและความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่ควรปฏิบัติ 2) เพื่อแบ่งขอบเขตของบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาออกเป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญ 3) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของปัญหาและความขัดแย้งในทางปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนต่างชาติของวิทยาลัยชุมชนในแคลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมี 4 ตอน คือ 1) ถามข้อมูลส่วนตัว 2) ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ให้จัดลำดับที่ของหน้าที่ที่สำคัญที่สุด 10 อันดับ และหน้าที่ที่สำคัญน้อยที่สุด 10 อันดับ ผลการวิจัยปรากฏว่า หน้าที่ที่ปฏิบัติจริง 50 % และหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ 72 % หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ การให้คำแนะนำปรึกษา

มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือการประชุมพิเศษ การคัดเลือกนักเรียนกิจกรรมร่วมหลักสูตรและนโยบายของสถาบัน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ที่ปรึกษา มีความสำคัญมากที่สุดและมีปัญหาน้อยที่สุด สิ่งที่เป็นปัญหามากคือ ความขัดแย้งของบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษากับฝ่ายทะเบียนและการบริหารของวิทยาลัย นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษามีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางนโยบายเกี่ยวกับโปรแกรมของนักเรียนต่างชาติอีกด้วย

ฮาโรลด์ (Harold, 1981) ได้ทำวิจัยเรื่อง การรับรู้ของนักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวกับความต้องการค่าปรึกษาแนะนำทางวิชาการของนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา และสำรวจลักษณะของประชากรที่แตกต่างกันว่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับความต้องการการให้ค่าปรึกษาแนะนำหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย นักศึกษาและอาจารย์ใน 6 สาขาวิชาในวิทยาลัย 6 แห่ง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ได้รับคำตอบคืนมาจากอาจารย์ร้อยละ 71 และจากนักศึกษาร้อยละ 80 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความต้องการที่จัดอยู่ในอันดับความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรกจาก 13 อันดับ ตามการรับรู้ของนักศึกษา ได้แก่ (1) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการทำงานในสาขาที่ต้องการ (2) ช่วยนักศึกษาในเรื่องอาชีพและการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ (3) การจัดให้ค่าปรึกษาและแนะนำในการปรับปรุงการเรียน (4) ให้ค่าปรึกษาถึงวิธีดำเนินงานและข้อกำหนดเกี่ยวกับนักศึกษา (5) ช่วยเหลือนักศึกษาในการเลือกวิชาเอก ส่วนการรับรู้ถึงความต้องการของนักศึกษาที่คณาจารย์เห็นว่ามีค่าสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ (1) ช่วยนักศึกษาค้นหาแนวทางในการทำให้ประสบการณ์ในวิทยาลัยน่าสนใจและกระตุ้นความสามารถทางด้านสติปัญญาให้มากขึ้น (2) การจัดให้ค่าปรึกษาและแนะนำในการปรับปรุงการเรียน (3) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการทำงานในสาขาที่ต้องการ (4) ช่วยนักศึกษาในการศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพที่เป็นไปได้ (5) ช่วยนักศึกษาในการวางแผนการเรียน

โวลเวิน และคัม (Volkwein, King, Terenyini 1986) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษากับความเจริญงอกงามทางสติปัญญาในหมู่นักศึกษาที่ฮายอน ได้อ้างถึงว่ามีผู้ศึกษาวิจัยนักศึกษามา 3 ทศวรรษ และได้มีผู้เขียนเรื่องนี้มากมาย เช่น Bowen, Feldman Newcomb, Hyman et al, Lenning, Bowen ผู้วิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของนักศึกษา ซึ่งฮายอนมาจากที่อื่น โดยเน้นการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ซึ่งรวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาด้วยไม่ใช่เฉพาะอาจารย์ผู้สอน ผลการวิจัยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ และข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วบ่งชี้ว่า ความสัมพันธ์นั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อความสนใจเชิงวิชาการและสัมฤทธิ์ผลเชิงวิชาการของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้บ่งชี้ให้เห็นว่าการ

ปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ กับนักศึกษาโดยไม่เป็นทางการ หมายถึงการพบปะ นอกชั้นเรียน นอก Office นั้น ให้ประโยชน์มากที่สุดในการบรรเทาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยทั้งหลายและก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น และความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของอาจารย์กับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาคงอยู่ไม่ตกลอก ไม่ลาออกก่อนเวลา การวิจัยเรื่องนี้ได้เสนอว่า ควรมีการวิจัยสืบเนื่องที่เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของกลุ่มนักศึกษากลุ่มต่างๆ เช่น นักศึกษาเก่า นักศึกษาใหม่ กับนักศึกษาโอนมา นักศึกษาหลักสูตร 2 ปี กับนักศึกษาหลักสูตร 4 ปี และควรวิจัยต่อเนื่องถึงอิทธิพลของมหาวิทยาลัยที่มีต่อนักศึกษา ระบบความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ที่มีความแปรปรวนไปตามลักษณะที่แตกต่างกันของสถาบันต่าง ๆ ที่จะบ่งชี้ว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถาบันลักษณะใดจะได้รับประสบการณ์อย่างไร แตกต่างกันอย่างใด และผลนั้นจะออกมาแตกต่างไปตามประสบการณ์ที่ได้รับอย่างไร เพื่อจะก่อให้เกิดความเข้าใจในศาสตร์อุดมศึกษามากขึ้นเกี่ยวกับความซับซ้อนของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพาสแคลา และคณะ (Pascarella, Terenzini, Hibel, 1978) ได้ทำการวิจัยสภาพการณ์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และความสัมพันธ์ที่ทำนายได้ของผลการศึกษา เป็นการวิจัยซึ่งจะทำนายว่าผลการศึกษานักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น เกี่ยวข้องโดยตรงกับอาจารย์และนักศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษานักศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับประชาคมและสิ่งแวดล้อมของสถาบัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าทำไมนิสิตจึงมีสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการอย่างไร หรือไม่มีสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการอย่างไร การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญทางประสบการณ์ทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นเรื่องทางสังคม และเป็นเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในสถาบันได้กล่าวถึงวัฒนธรรมกลุ่มของนักศึกษา กล่าวถึงความถี่และคุณภาพการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเน้นอาจารย์ที่ปรึกษาด้วย

ผลการวิจัยนั้นพบว่า นักศึกษาที่มีสังคมประชิดกับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนแม้กระทั่งอาจารย์อื่น ๆ นั้น หลังจากการวิเคราะห์วิจัยพบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางวิชาการสูงขึ้น และสัมฤทธิ์ผลที่ปรากฏก็สูงขึ้นตามกัน

นอกจากนี้ พาสแคลา และเทเรนซินี (Pascarella and Terenzini, 1977) ได้ศึกษาวิจัยโดยการทดสอบทฤษฎีของ Tinto เป็นรูปแบบการรักษานักศึกษาไว้ไม่ให้ลาออกกลางคัน การศึกษาวิจัยนี้นักศึกษากระสวนของความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งอยู่ภายนอกของห้องเรียน และการดำรงอยู่ในมหาวิทยาลัยจนจบปีการศึกษาของนักศึกษาปี 1 โดยการควบคุมตัวแปรเรื่องเพศ ความสามารถทางวิชาการ บุคลิกภาพ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาปี 1 ที่ยังคงอยู่ในสถาบันอุดมศึกษามีความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ใน 6 มิติ

กับอาจารย์ที่ปรึกษาสูงกว่า .01 มีนัยสำคัญที่ .01 สูงกว่านักศึกษาที่ลาออกโดยความสมัครใจก่อนจบปีการศึกษา การทำการวิเคราะห์บ่งชี้ว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์โดยเน้นการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องทางวิชาการ การส่งเสริมทางสติปัญญานั้น สัมพันธ์สูงสุดกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่อยู่กับกลุ่มที่ออก

บาร์เกอร์ และแชมเบอร์เลน (Bargar and Chamberlain, 1983) ได้ทำวิจัยเรื่องอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตในความดูแลในระดับคหฤภูมิบัณฑิต เขาได้ศึกษากระบวนการและบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจากความคิดเห็นของนิสิตในความดูแล และได้ให้ข้อเสนอแนะหลายประการเกี่ยวกับทัศนคติ โครงสร้างของสถาบัน และพฤติกรรมของประชาคมในอุดมศึกษา โดยคาดหวังว่าจะนำไปสู่ประสบการณ์ที่ดีขึ้นของทั้งฝ่ายอาจารย์และนักศึกษา ข้อเสนอแนะหลัก ๆ ที่ค้นพบ ประการแรก ทัศนคติสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาในความดูแลนั้น (1) ควรรู้จักลักษณะของพัฒนาการของตนเองและสำรวจความสัมพันธ์ของขั้นตอนการพัฒนากิจการของตน (2) รู้จักขอบเขตของสาขาวิชาของตนกับสาขาวิชาอื่น ๆ (3) พยายามที่จะสนองต่อความต้องการของประชาคมเชิงวิชาการ โดยที่สนับสนุนและท้าทายประชาคมทางวิชาการรวมทั้งวิชาชีพด้วย (4) สร้างบรรยากาศที่เปิดและสมดุลย์กันระหว่างโอกาสกับความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และสวามบทบาทในอุดมการณ์ของทั้งอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาในความดูแล โดยเฉพาะในส่วนที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาการของทั้ง 2 ฝ่าย (5) พยายามไม่ตัดสินคนเชิงบุคลิกภาพจากผลการทำงาน แต่ให้เน้นพัฒนาการของแต่ละบุคคล ข้อเสนอแนะประการสองในเรื่องโครงสร้างของสถาบันและพฤติกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ประสบการณ์เชิงปฐมนิเทศและสร้างความสัมพันธ์ในเชิงนัก-วิชาการกับนักศึกษาใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองไปได้ ทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษจะต้องมาพบกันครึ่งทางเพื่อสนองต่อความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย ที่จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ควรจะมีการสัมมนาพบปะกันบ่อยครั้ง เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีและพัฒนาทั้ง 2 ฝ่าย ควรจะก่อให้เกิดผลวิตรทางวิชาการในกระบวนการศึกษาและในชุมชนควรสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสแสดงออกเชิงวิชาการต่อสาธารณะ ถ้าเป็นไปได้ควรจะให้เขียนและส่งบทความลงพิมพ์ในวารสารด้วย

ซาบูรี่ (Saboury, 1989) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่มีต่อการให้ค่าปรึกษาแก่นักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษา การพัฒนานักศึกษาและอื่น ๆ โดยใช้วิธีการสำรวจอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในระดับปริญญาตรี โดยจำแนกข้อมูลการสำรวจออกเป็นด้าน ๆ ดังนี้ คือ ข้อมูลส่วนตัวของอาจารย์ที่ปรึกษา ประวัติการให้คำแนะนำ สถานะทางการศึกษา และการจำแนกภาระงาน วิชวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ไค-สแควร์ และการวัดความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า อดีตที่ผ่านมา การให้คำปรึกษาวิชาการถือว่าเป็นภารกิจซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของอาจารย์ ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากลักษณะนักศึกษาที่มีความหลากหลาย การเน้นการพัฒนานักศึกษาในทุกด้านจึงเริ่มเข้ามามีผลให้การให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการได้มามีบทบาทมากกว่าการพัฒนาด้านความก้าวหน้าทางวิชาการ แต่ถึงพบว่า ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับคำจำกัดความของการให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการตลอดจนบุคคลที่ควรจะทำหน้าที่การให้คำปรึกษาทางวิชาการ ข้อค้นพบจากการวิจัยสรุปได้ว่าบทบาทการให้คำปรึกษาทางวิชาการควรมีมากกว่าการให้ความรู้ในศาสตร์เฉพาะด้าน อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการยังเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นรายบุคคล

มิลเคิลตัน (Middleton, 1988) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การให้คำปรึกษาทางวิชาการในวิทยาลัยชุมชนของรัฐอิลลินอยส์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาของคณาจารย์ที่สอนเต็มเวลา เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ และผู้บริหารงานบุคลากรนักศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 340 คน ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า การให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นภารกิจอย่างแรกของงานบริการนักศึกษา การเสริมแรงแก่คณาจารย์ที่ทำการสอนผู้ซึ่งจะต้องปฏิบัติทางด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการยังไม่เพียงพอ บทบาทแรกสำหรับคณาจารย์ที่ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา คือ การวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าคณาจารย์ที่ทำการสอนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติทางด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ

ฟอรัท (Frost, 1990) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของการให้คำปรึกษาทางวิชาการและความถี่ของอาจารย์ในการให้ความสนใจด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 การศึกษาในครั้งนี้ต้องการสำรวจความสัมพันธ์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและความถี่ในการให้ความสนใจต่อนักศึกษาทางด้านการพัฒนาสติปัญญาโดยประเมินจากนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 ใช้แบบวัดประเมินความคิดสร้างสรรค์ของ วัตสัน-เกรเซอร์ (TheWatson-Glazer Critical Thinking Apprais เครื่องมือวัดความพึงพอใจในการใช้บริการการให้คำปรึกษาทางวิชาการแบบวัดความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประสบการณ์ที่ได้รับจากการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่าการพบปะกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษายังไม่เป็นทางการบ่อยครั้งจะส่งผลต่อนักศึกษาที่จะได้รับทัศนคติและค่านิยมทางปัญญาจากอาจารย์ อันจะส่งผลต่อผลการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

เทลเฟเซน (Tellefsen, 1990) กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรจะทำ ความเข้าใจกับแผนงานทางวิชาการของสถาบัน แผนการศึกษาสำหรับรายวิชาลำดับรายวิชาที่ศึกษาก่อนหลัง และเงื่อนไขการศึกษาของการศึกษาในระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการแต่ละคนควรรับผิดชอบในการดูแลนักศึกษาให้สามารถผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาภายใน

กำหนดเวลาของสถาบัน นอกจากนี้ยังควรแสวงหาวิธีการที่จะช่วยเหลือนักศึกษาที่มี ปัญหาทางด้าน ทักษะการเรียน หรือความสามารถในการเรียนรู้ให้สามารถมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาระดับ สูงต่อไป

บาร์ (Barr, 1990) ได้กล่าวว่า งานทางด้าน การให้คำปรึกษาวิชาการและงานด้าน กิจการนักศึกษามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ความจำเป็นในการร่วมมือกันระหว่าง 2 ฝ่ายนี้ ควรจะเป็นในรูปของการประสานงานระหว่างกัน อาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการจึงควรร่วมมือ อย่างใกล้ชิดกับบุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษาเพื่อการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษา เช่น การประสานงานด้าน ข้อมูล การประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือในกรณีเกินความสามารถที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษา เพราะแท้จริงแล้วงานทั้ง 2 ด้านนี้ต่างก็มีเป้าหมายปลายทางเพื่อการพัฒนา นักศึกษาทั้งสิ้น

บาร์ (Barr, 1990) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางด้าน การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับผู้ทำงานด้านการให้คำปรึกษา เพราะเป็นทักษะที่ใช้เป็นประจำในการปฏิบัติงาน ทักษะด้าน การให้คำปรึกษา ประกอบด้วย ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการสัมภาษณ์พูดคุย ความสามารถในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของบุคคล ความสามารถในการจำแนกบุคคลซึ่งมีปัญหา ทางการศึกษา

แฮมตัน (Hampton, 1992) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์ ที่ปรึกษาต่อการให้คำปรึกษาทางวิชาการและการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อค้นหาคำตอบจาก คำถามการวิจัย ดังนี้คือ

1. อะไรคือกระบวนการในการให้คำปรึกษาวิชาการในวิทยาลัย
2. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ
3. บทบาทของการให้คำปรึกษาทางวิชาการใน อนาคตควรเป็นอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ถูกนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์รองคณบดีและ ผู้ช่วยคณบดีจากมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่แห่งละ 4 คน และอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 10 คน ผลการ วิจัยพบว่า บทบาทของคณาจารย์ในการให้คำปรึกษาวิชาการได้เปลี่ยนแปลงไปโดยอาจารย์ที่ปรึกษา ถูกกำหนดให้มีบทบาทหลักในการให้บริการด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่นักศึกษา กระบวนการ ในการให้คำปรึกษานั้นขึ้นอยู่กับว่าแต่ละสถาบันจะจัดให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับโครงสร้างของ สถาบันอย่างไร ส่วนการให้คำปรึกษาทางวิชาการในอนาคตได้รับการแนะนำว่าความเคลื่อนไหวที่ จะให้มีการประสานงานกว้างขวางขึ้นในวิทยาเขตอาจจะยังไม่เหมาะสมและควรมีการศึกษาวิจัย เพิ่มขึ้นว่า กระบวนการในการให้คำปรึกษาทางวิชาการจะจัดให้มีความเหมาะสมในแต่ละประเภท ของสถาบันได้อย่างไร

จากวรรณคดีและรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่ยกมากล่าวเบื้องต้นอาจสรุปได้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางการเรียน การปรับตัว การเสริมสร้างบุคลิกภาพ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อสถาบัน ต่อวิชาชีพ และต่อสังคมโดยทั่วไป ถ้าอาจารย์ที่ปรึกษาได้มีการปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของงาน ก็จะเป็นผลดีต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้บรรลุภารกิจการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพอีกด้วย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในฐานะกลไกสำคัญของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาในการกำกับดูแลสามารถใช้ชีวิตทางการศึกษาได้อย่างมีความสุขและสามารถสำเร็จ เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามพันธานการผลิตบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะทฤษฎีของวินสตันและคณะ ซึ่งได้เน้นให้บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเป็นไปเพื่อการพัฒนา นักศึกษาในทุกด้าน ทั้งทางด้านสติปัญญา นอกจากนี้ยังเน้นการมีปฏิสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษา ด้วยความเชื่อที่ว่า จะทำให้นักศึกษาเกิดความอบอุ่น และก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ อันเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้เน้นบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในเชิงระบบ นั่นคือ การร่วมวางแผนกับนักศึกษา การติดต่อประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา ตลอดจนการประเมินพัฒนาการของนักศึกษาที่มีรูปแบบชัดเจน

การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสาขา ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ จะพบว่า ในแต่ละปีจะประสบปัญหาการลาออกกลางคันเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากสาเหตุหลัก คือ การมีพื้นฐานความรู้ที่ไม่เพียงพอกับสาขาวิชาที่ศึกษา และการปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษาได้ไม่ดีพอ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ในความเป็นจริงนักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น จะมีลักษณะพื้นฐานทางวิชาการวิทยาศาสตร์ที่ดี มีความสนใจในวิชาการ และรักการแสวงหาความรู้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ได้อยู่แล้ว

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการจากผลการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า การดำเนินบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจะเน้นไปในด้านวิชาการเป็นหลัก การเข้าพบของนักศึกษาจะเป็นไปในเรื่องของการลงทะเบียนเรียน และการขอคำแนะนำในการเลือกวิชาเรียน สภาพการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาไม่เข้าใจในความสำคัญและประโยชน์ของการมีอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาก็ไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองและขาดเครื่องมือ ตลอดจนสิ่งสนับสนุนต่อการดำเนินบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา

เช่น ข้อมูลที่จะใช้ในการแนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา อาจสรุปได้ว่า การดำเนินบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ผ่านมายังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานักศึกษาเท่าที่ควร และหากไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะของการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น เน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์และทฤษฎี รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) การมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เช่น ความรอบคอบ ใจกว้าง การใฝ่รู้ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียวไม่อาจที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวได้ บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจึงได้เข้ามาเสริมให้แนวคิดพัฒนาการทางด้านนี้

เนื่องจากทฤษฎีบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการของวินสตันและคณะ เป็นที่ยอมรับ และได้มีการนำมาใช้ในวงการอุดมศึกษาต่างประเทศกันอย่างแพร่หลาย อันเนื่องมาจากเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับภาวะการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งต้องการเน้นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะลักษณะของนักศึกษาทางด้านนี้มักจะมุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลัก แต่อ่อนด้อยด้านความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งจะเป็นส่วนเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หากอาจารย์ที่ปรึกษาได้ยึดแนวทฤษฎีของวินสตันและคณะ ในการดำเนินบทบาทจะส่งผลให้กระบวนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่จากผลงานการวิจัยที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่เป็นอยู่ ไม่ได้เน้นการพัฒนานิสิตในทุกด้าน

การศึกษาแนวทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย และช่วยในการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของวินสตัน ให้เห็นชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ยังนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้เหมาะสมต่อไป อันจะเป็นการช่วยพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย